

Medlemmer af Folketinget Sandy Brinck (S), Jørn Pedersen (S), Grete Schødts (S), Jette Bergeholz Bautrup (S), Lotte Bundsgaard (S), Karen J. Klint (S), René Skau Björnsson (S) og Karen Jespersen (S) har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til socialministeren:

»Vil socialministeren redegøre for, hvem regeringen definerer som svage ældre, samt hvilke initiativer regeringen vil tage for at hjælpe disse ældre?«

(Forespørgsel nr. F 21).

Medlemmer af Folketinget Sandy Brinck (S) og Margrethe Vestager (RV) har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til socialministeren:

»Hvordan vil regeringen på socialministerens område konkret følge op på »Charter for samspil mellem det frivillige Danmark/Foreningsdanmark og det offentlige« fra 2000 og herunder give en status over, hvilke initiativer der er taget til opfølgning på charteret?«

(Forespørgsel nr. F 22).

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 20:

Forespørgsel til miljøministeren [om Institut for Miljøvurdering].

Af Keld Albrechtsen (EL) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 4/11 2003).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (*Ophold*). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel nr. F 2:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvilke oplysninger kan udenrigsministeren give om situationen i Mellemøsten?«

Af Niels Helveg Petersen (RV), Troels Lund Poulsen (V), Jeppe Kofod (S), Peter Skaarup (DF), Gitte Seeberg (KF), Villy Søvndal (SF), Søren Søndergaard (EL) og Jann Sjursen (KRF). (Forespørgslen anmeldt 8/10 2003. Fremme af forespørgslen vedtaget 10/10 2003).

Formanden:

Jeg gør opmærksom på, at afstemning om eventuelle forslag til vedtagelse vil blive udsat til tirsdag den 11. november 2003.

Begrundelse

Niels Helveg Petersen (RV):

De seneste måneder har vi været vidne til en yderligere forværring af situationen i Mellemøsten i forholdet mellem Israel og palæstenserne. I forvejen var det slemt, men i de sidste måneder har situationen udviklet sig fra det, der var slemt, til det, der var langt værre, og den er i dag temmelig fortvivlende.

Køreplanen for fred gør ingen fremskridt. Fremskridt gør tilsyneladende kun volden og lemlæstelserne, fattigdommen, arbejdsløsheden, fanatismen og terrorismen og den almindelige uforstand.

Det er baggrunden for, at samtlige partier i Folketinget står bag denne forespørgsel til udenrigsministeren. Det er vigtigt, at Folketinget i denne fortvivlende fase får en mulighed for at diskutere situationen på basis af en redegørelse fra regeringen og også på den baggrund få mulighed for at vurdere, hvilke initiativer der kan tages for om muligt at forbedre situationen.

Kl. 10.05

Besvarelse

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg synes også, det er en god ting, at Folketinget har besluttet at drøfte Mellemøsten, Israel/Palæstina, i dag, og det giver jo ganske god mening i lyset af udviklingen, som jo har været frem og tilbage, og meget tilbage, siden den seneste forespørgselsdebat i januar 2002.

Vi kan konstatere, at begge parter accept af køreplanen for fred og parternes bekræftelse af den på topmødet i Aqaba i juni og visionen i den om en tostatsløsning dengang gav anledning til optimisme og dengang gav anledning til håb om, at en løsning af den langvarige konflikt var inden for overskuelig rækkevidde.

Men man må jo sige, at disse forhåbninger bristede efter terrorbomben i Jerusalem den 19. august, og indtil for blot få dage siden var der ikke nogen tegn på, at nogen af parterne var rede til at forlade konfrontationskursen.

De seneste par dages udvikling giver dog anledning til forsigtig optimisme. Der har nemlig været en række uformelle kontakter mellem parterne, herunder på ministerniveau; Israel har tilkendegivet, at man principielt er rede til et første møde på premierministerniveau med henblik på at genstarte fredsprocessen, når den nye palæstinensiske regering er kommet på plads; stadig væk forventer vi, at det bliver med Ahmed Korei som regeringschef.

Regeringen hilser disse første forsøg på at genskabe tilliden velkommen, og vi håber på at se tilnærmende tiltag fra begge sider. Tiden må så vise, om de positive hensigter vil blive omsat til konkrete handlinger, der kan genskabe tilliden og bringe fredsprocessen tilbage på sporet.

Det er derfor afgørende, at vi nu benytter den mulighed, der er, ved at parterne er begyndt at nærme sig hinanden igen, til at opretholde presset på begge parter for at fortsætte ad denne vej.

Målet for regeringens såvel som det internationale samfunds bestræbelser på at løse konflikten i Mellemøsten er jo klart: Det er oprettelsen af en selvstændig, suveræn, demokratisk og levedygtig palæstinensisk stat i 2005 og en efterfølgende indgåelse af fredsaftaler mellem Israel og Syrien og Libanon, som kan føre til en endelig afslutning af den arabisk-israelske konflikt.

Midlerne hertil er de i køreplanen opregnede gensidige og parallelle skridt, som må tages for at genopbygge tilliden og bringe parterne mod den endelige fredsløsning. Det er jo som bekendt målet i Mellemøstkvartetens køreplan for fred, som oprindeligt blev lanceret under det danske EU-formandskab sidste år.

Regeringen mener fortsat, at køreplanen er det bedste udgangspunkt for en fredelig løsning og det eneste alternativ til den fortsatte volds-spiral. Parternes accept af køreplanen bragte således en lang række konkrete fremskridt med sig, som er blevet overset i forsøgene på at erklære køreplanen for død. Den rører jo heldigvis

fortsat på sig, og den skabte resultater undervejs.

Men hvis arbejdet med køreplanen som sådan, med dens målsætning, med dens gradvise tillidsskabende virksomhed skal fortsætte, så skal den bringes tilbage på sporet, og kun hvis den bringes tilbage på sporet, kan de første spadse fremskridt fortsætte.

Regeringen vil fortsat gennem EU støtte de internationale bestræbelser på at få parterne til at genoptage implementeringen af denne køreplan. Det er kun gennem en samlet og beslutsom indsats fra det internationale samfund, og ikke mindst naturligvis fra Mellemøstkvartetten, at vi kan tvinge parterne til forhandlingsbordet og til at give yderligere indrømmelser.

Men vi må samtidig erkende, at en fredsløsning i Mellemøsten ikke kan skabes uden USA's aktive medvirken og vedholdende indsats.

Regeringen vil gennem EU-samarbejdet derfor arbejde for at sikre, at USA fortsat engagerer sig i bestræbelserne på at fremme fred i Mellemøsten, og så må kontakten til de moderate arabiske lande, som var drivkræfterne bag det arabiske fredsiniciativ, der blev lanceret i april sidste år, fastholdes og udbygges for at sikre, at fredsbestræbelserne bliver regionalt forankret og accepteret, og det er jo det, vi fortsætter med vores forslag om partnerskab for reform og udvikling med de arabiske lande.

Regeringen vil fortsætte arbejdet for, at der etableres en overvågningsmekanisme bestående af kvartetens medlemmer og med base i området, som kan påse overholdelsen af køreplanen. En sådan mekanisme er af afgørende betydning for at kunne fastholde parterne på deres forpligtelser, når de måtte være indgået, som de forhåbentlig snart bliver.

Kl. 10.10

Begge parter bærer et ansvar for at skabe de rette omstændigheder, der muliggør fremskridt. Regeringen vil derfor både bilateralt og i EU-samarbejdet fortsætte en balanceret mellemøstpolitik – en mellemøstpolitik på to ben, som jeg sagde, da vi startede – og samtidig bidrage til at sikre balance i de internationale fredsbestræbelser.

Regeringen tager på det stærkeste afstand fra terror, og regeringen anerkender Israels ret til at beskytte sin befolkning mod terroraktioner. Men denne ret er hverken ubetinget eller ubegrænset. Den kan ikke udøves på en sådan måde, at et stort antal sagesløse palæstinensere ender med at betale prisen for handlinger udført af den vol-

delige minoritet. Sådanne handlinger giver samtidig militante organisationer som Hamas og Islamisk Jihad øget opbakning blandt befolkningen. Jeg bemærker også, at en israelsk general er kommet til samme opfattelse og har offentliggjort den nu.

Det er fortsat regeringens opfattelse, at ophøret af den israelske besættelse i overensstemmelse med Sikkerhedsrådets resolutioner og etableringen af en fredelig og demokratisk palæstinensisk stat vil være den bedste garanti for Israels sikkerhed. Israel må derfor standse de udenretlige likvideringer, Israel må trække sine styrker tilbage fra selvstyreområderne, indstille ødelæggelserne af palæstinensiske boliger og standse angreb mod palæstinensisk infrastruktur. Blokaden af de palæstinensiske områder må ophæves til fulde.

Israel har i onsdags erklæret, at man vil opheve blokaden af størstedelen af byerne på Vestbredden, men bevare de militære checkpoints. Det kan jo også frygtes, at begrænsningerne på palæstinenserne bevægelsesfrihed næppe ændres afgørende, men det er vigtigt, at palæstinenserne bevægelsesfrihed genoprettes, også for at en demokratisk proces, som køreplanen jo pålægger palæstinenserne, kan komme i gang.

Bosættelsesaktiviteterne, som er i klar modstrid med den fjerde Genèvekonvention, må ophøre. Det er uacceptabelt, at Israel alene i 2003 har sendt opførelsen af ca. 1.700 boliger i eksisterende bosættelser i licitation. Det er den forkerte vej. Regeringen vil arbejde for at sikre, at vi ikke gennem associeringsaftalen med Israel bidrager til en økonomisk konsolidering af bosættelserne. Varer importeret fra bosættelser kan ikke opnå præferencetold. Dette vil også blive understreget på det kommende EU-associeringsrådsmøde med Israel senere på måneden.

Israel må samtidig afholde sig fra handlinger, som kan medføre en yderligere eskalering af situationen i forhold til nabostaterne. Gentages aktioner som de israelske luftangreb på en påstået terroristtræningslejr i Syrien – vi har jo ikke set beviser for det – risikerer vi en alvorlig regional optrapning af situationen, som vil kunne gøre det politisk umuligt for de moderate arabiske lande at fortsætte opbakning til fredsbestræbelserne. Og Syrien har i forgårs meddelt, at en gentagelse ikke vil gå ubesvaret hen.

Regeringen tager skarp afstand fra opførelsen af det såkaldte sikkerhedshegn, som en lang række steder ligger langt inde over den grønne

linje på palæstinensisk område. Ud over de meget alvorlige økonomiske, sociale og humanitære konsekvenser, som hegnet har for et stort antal palæstinensere, ifølge FN omkring 210.000 palæstinensere, så vil hegnets ruteføring kunne præjudicere de fremtidige forhandlinger om grænsedragningen og dermed gøre visionen om en tostatsløsning fysisk umulig at implementere.

På den anden side har vi det palæstinensiske selvstyre, som heller ikke lever op til, hvad det skal. Det må gøre alt, hvad der står i dets magt for at afvæbne, anholde og retsforfølge alle terroristtænkte og opløse terrornetværk.

Selvstyret må desuden arbejde aktivt for en hurtig våbenhvile. Der må lægges alvorligt pres på Arafat for at uddelegere magt til en handledygtig og styrket palæstinensisk regering med fuld kontrol over sikkerhedsstyrkerne.

Dette er kernen bag striden i forbindelse med den palæstinensiske regeringsdannelse, som vi oplever nu, hvor den trækker ud hen over det i loven accepterede. Og det er på grund af, at man har striden om, hvorvidt Arafat vil afgive den kontrol. Gør han ikke det, vil der ikke være tillid til, at palæstinenserne virkelig jager terroristerne. Og sættes en kommende palæstinensisk regering ikke i stand til aktivt at slå ned på militante grupper på grund af striden mellem Arafat og statsministeren, så vil udsigterne til reelle israelske indrømmelser jo til gengæld være ringe, for så vil man ikke have tillid til, at terroristerne jages og fanges.

Uden de israelske indrømmelser vil den palæstinensiske regering ikke kunne vise befolkningen konkrete resultater og dermed, at forhandlingsvejen – og den alene, og hverken vold eller terror – fører til forbedrede levevilkår og giver konkrete udsigter til etablering af den stat, som de alle ønsker sig.

Kl. 10.15

Dialogen mellem israelerne og palæstinenserne er afgørende for genskabelse af tillid. Derfor har regeringen længe støttet fredslejrene i både de israelske og palæstinensiske civilsamfund, bl.a. gennem den såkaldte Louisiana-proces. Og vi hilser også det såkaldte Genèveinitiativ velkommen. Begge initiativer plus andre initiativer viser, at dialog og samarbejde mellem stærke og betydningsfulde kræfter på begge sider fortsat er muligt, og at disse kræfter også kan udvise enighed, også om de svære emner.

Oftene for konflikten er fortsat civilbefolkningen, og statistikken taler sit eget tydelige sprog. Ifølge FN har 2.858 palæstinensere og 857 isra-

lere, hovedsagelig civile, mistet livet, siden den anden intifada blev indledt i september 2000 og indtil udgangen af oktober i år. 36 pct. af palæstinenserne er arbejdsløse, og over 60 pct. lever under fattigdomsgrænsen. Det samlede tab for den palæstinensiske økonomi siden september 2000 nåede ved udgangen af 2002 op på 5,2 mia. US dollar. Den primære årsag hertil var de israelske spærringer. Den økonomiske og humanitære situation for den palæstinensiske befolkning er således fortsat meget kritisk.

Derfor er i dag størstedelen af den internationale bistand til selvstyreområderne nødhjælp. Danmark har, siden urolighederne startede i september 2000, ydet godt 59 mio. kr. til konkrete nødhjælpsprojekter på Gaza og Vestbredden, bl.a. via FN's hjælpeorganisation for palæstinatvungne, UNWRA.

I 2003 er der ydet 20 mio. kr. i nødhjælp ud over det regulære bidrag til UNWRA. Afhængigt af udviklingen i den humanitære situation vil regeringen overveje yderligere humanitær bistand.

Det er samtidig afgørende, at den internationale bistand til de mere langsigtede udviklingsindsatser i de palæstinensiske områder fortsættes og styrkes for at bekæmpe fattigdom og opbygge kapacitet. Regeringen agter derfor at videreføre bistanden til Gaza og Vestbredden. Overgangsbistanden vil blive forlænget frem til og med 2007. Den danske støtte vil blive tilpasset de vanskelige omstændigheder, således at det sikres, at de danske midler gennem fattigdomsorienterede indsatser når de trængende områder og befolkningsgrupper. Samtidig vil regeringen fortsat støtte den palæstinensiske reformproces, herunder de demokratiske reformer.

Regeringen vil desuden videreføre støtten til fremme af menneskerettighederne, til freds- og tillidsskabende initiativer, til Louisianaprocessen og til Genèveaftalen.

Behovet for at skabe øget dialog med den arabiske verden som helhed er et væsentligt element i regeringens udenrigs- og udviklingspolitiske prioriteter, som blev fremlagt i juni. Målet for det arabiske initiativ, som jeg har nævnt, er jo at styrke EU's partnerskab med den arabiske verden og derigennem fremme demokrati og fremskridt i regionen.

Regeringen arbejder for at udvirke konkrete forslag til en EU-handlingsplan, som jeg forventer bliver drøftet på Det Europæiske Råds møde i december i år. Endvidere overvejes en række

andre muligheder, der kan være med til at motivere et samarbejde om fred og sikkerhed i regionen.

Men – og det skal så være mine sidste ord – med et uløst mellemøstproblem vil reform- og fremskridtsprocessen i regionen blive meget vanskeliggjort, så både af hensyn til Israel, af hensyn til Palæstina og af hensyn til en fredelig udvikling nord og syd, så skal vi have løst problemet. Det er mit håb, at de nye bevægelser, der trods alt er kommet i gang, kan fastholdes og vokse.

Forhandling

Troels Lund Poulsen (V):

Jeg vil gerne takke for muligheden for at få denne forespørgselsdebat i dag om Mellemøsten. Siden den seneste debat i Folketinget har situationen jo forandret sig på mange måder. Nu er vi desværre igen i en situation, hvor det er meget svært at se nogen løsning på de aktuelle problemstillinger. Derfor er det også helt på sin plads at tage en debat og drøftelse om, hvordan vi fra dansk side kan medvirke til at stabilisere forholdene, selv om det unægtelig ikke er nogen let opgave.

Situationen i Mellemøsten er yderst alvorlig, og nærmest fra time til time udvikler konflikten sig. Siden Folketingets Udenrigsudvalg havde mulighed for at besøge Israel og de palæstinensiske selvstyreområder i slutningen af august, er konflikten desværre eskaleret i kraftigt omfang.

Efter Venstres opfattelse er det af afgørende betydning, at vi arbejder for en balanceret mellemøstpolitik. Begge parter bærer et ansvar for den alvorlige situation. De må begge tage skridt til at skabe muligheder for nye fredsdrøftelser, og her må omdrejningspunktet være road map'ens anbefalinger. Derfor skal vi også koncentrere kræfterne om at arbejde gennem EU samt at styrke kvartetens arbejde.

Derudover er det ligeledes af afgørende betydning, at vi opretholder en konstruktiv dialog med de mange moderate arabiske lande, men det vigtigste af alt er, at vi stadig væk må have et stærkt og vedvarende internationalt pres, der kan tvinge parterne tilbage til forhandlingsbordet.

Kl. 10.20

Israel har en legitim ret til at beskytte sin egen befolkning, men det er samtidig meget vigtigt at understrege og også give Israel den klare forstå-

else, at det ikke er løsningen med fortsatte israelske bosættelser i de palæstinensiske områder, der klart er i strid med den fjerde Genèvekonvention.

I forlængelse af dette må vi fra dansk side også kraftigt tage afstand fra opførelsen af den såkaldte sikkerhedsmur eller sikkerhedshegn, der blot medfører en yderligere radikalisering af konflikten og giver opbakning til de kræfter hos palæstinenserne, der ønsker at bruge vold og terror som deres udtryksform.

Derfor er det også i Israels egen interesse, at der findes en løsning på sikkerhedsmuren, fordi den i sin nuværende form umuliggør en vision om en tostatsløsning.

Det palæstinensiske selvstyre må også levere deres del af aftalen for en stabilisering af konflikten. Her forventes der afgørende, at det palæstinensiske selvstyre gør mere for at forebygge yderligere terrorhandlinger. Terrormistænkte må anholdes og retsforfølges, terrornetværk skal opløses.

Det kan aldrig accepteres, at man bruger terror som et militært redskab. Derfor må disse terrorhandlinger stoppes, og her har det vist sig, at ikke mindst en aktiv indsats fra Arafats side har formået at dæmpe volden i perioder, når han virkelig er trådt i karakter, selv om man i mange perioder kan betvivle Arafats reelle hensigter i forhold til at finde fremadrettede løsninger.

Det forslag til vedtagelse, som Venstre i dag sammen med en række andre partier fremsætter, giver den danske regering gode arbejdsbetingelser. Indholdet af forslaget til vedtagelse er en opfølgning på den seneste FN-resolution, der blev vedtaget den 21. oktober. Heri bliver det slået fast, at løsningen på konflikten er en tostatsløsning, hvor Israel og Palæstina lever side ved side med anerkendte og sikre grænser.

Det er vigtigt for Venstre, at der bag forslaget til vedtagelse om Mellemøsten er en enighed, der går på tværs af traditionelle politiske skel her i Folketinget, og derfor glæder det mig at se, at jeg på vegne af Venstre, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Kristendemokraterne kan fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget støtter den danske regering og de øvrige EU-landes opbakning til FN's Generalforsamlings vedtagelse den 21. oktober 2003.« (Forslag til vedtagelse nr. V 15).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (*se foran*). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Først vil jeg da godt sige tak, for jeg synes, det er fint, at vi står så samlet om det her, som vi gør, men der er jo stadig væk ting, der ikke er tydelige.

Efter udenrigsministerens tale vil jeg da godt bede Venstre svare på, hvor meget man står bag de mål, der er i Genèveaftalen. Det var det, der var det afgørende, synes jeg, da vi var der og fik præsenteret nødvendigheden af, at begge parter kan se, hvad det her vil ende med, så man ikke har den der krejlersituation, der har ødelagt så meget, hvor ting skal løses mellem forhandlinger, hvor det ikke er til at se, hvordan det vil lande.

Det gode ved Genèvekonventionen er, at den siger helt klart, at her er målene for grænsedragningen, her er målene for bosættelserne, når det skal ordnes, her er målene for flygtningespørgsmålet, her er målene for Jerusalem – nogle af dem med meget store imødekommelser af Israels ønske, det skal vi jo ikke være blinde for. Når vi ser på flygtningespørgsmålet, synes jeg i hvert fald, sådan som vi fik det præsenteret, da vi var der, at der var en meget stor imødekommeelse fra palæstinenserne side.

Men det vil være godt at høre, om regeringen også står bag målene i Genèveaftalen, for så bliver den road map virkelig god.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Det var jo nogle nydelige taler, som udenrigsministeren og Venstres ordfører holdt. Venstres ordfører snakkede om en balanceret politik i forhold til Mellemøsten, og det lyder også godt. Problemet er jo bare, at situationen i Mellemøsten er alt andet end balanceret.

Det er korrekt, at de begge to slår hinanden ihjel – israelerne slår en del flere ihjel end palæstinenserne, men o.k., lad os se bort fra det –

men når vi ser bort fra, at begge parter slår nogle ihjel, så er situationen alt andet end balanceret.

Det er israelerne, der opfører en mur inde på palæstinensisk land. Det er ikke palæstinenserne, der opfører en mur inde på israelsk land. Det er i øjeblikket israelerne, der gennemfører bosættelser på palæstinensisk land. Det er ikke palæstinenserne, der gennemfører bosættelser på israelsk land.

Derfor kommer man ikke uden om, hvis man vil forholde sig til situationen i Mellemøsten, at tage klart afstand fra dem, som rent faktisk er aggressorerne i det her. Og derfor vil jeg godt bede hr. Troels Lund Poulsen om at svare fuldstændig klart på, om det ikke er Venstres opfattelse, at der er tale om en ulovlig og illegitim besættelse, som skal stoppes øjeblikkeligt.

Kl. 10.25

(Kort bemærkning).

Troels Lund Poulsen (V):

Først et svar til hr. Søren Søndergaard. I min tale nævner jeg jo netop også spørgsmålet omkring bosættelserne og siger, at de er i strid med den fjerde Genèvekonvention.

Så taler hr. Søren Søndergaard om de ting, hvor der sker en aggression fra israelsk side. Der vil jeg sige til hr. Søren Søndergaard, at det jo netop bl.a. også er en af de ting, der er slået fast i den FN-resolution, som der bliver henvist til i den vedtagelse, vi har fremsat. Derfor glæder det mig, at hr. Søren Søndergaard er enig i den vedtagelse, vi har fremsat. Det er jo netop det, der står der, hvis man læser FN-resolutionen.

Derudover spørger fru Margrete Auken mig om Genèveaftalen og dens betydning for road map'en, og der vil jeg sige til fru Margrete Auken, at jeg synes, Genèveaftalen er et fint indspark til de videre forhandlinger. Men det, som jeg synes man skal være meget opmærksom på, er, at det må være parterne, som forhandler sig frem til en løsning. Jeg mener ikke, man kan komme med et diktat og så sige, at det her så er det, der gør, at man fra international side tvinger en løsning igennem. Parterne må jo også være indstillet på, at man kommer til forhandlingsbordet. Vi har jo set gentagne gange, hvad det får af konsekvenser, hvis man tror, man kan bringe parterne til enighed, uden at de selv er enige, og uden at deres bagland selv er enige. Så er det svært at få en beslutning igennem.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Alt det andet, som hr. Troels Lund Poulsen sagde, er jeg enig i. Men jeg synes, det er lidt skræmmende, at vi pludselig igen får banket os tilbage til den fortvivlende situation, vi havde i Osloprocessen, hvor man netop satte en svag part og en stærk part sammen – for som hr. Søren Søndergaard siger, er der ikke balance – og siger: Nu forhandler I. I den periode, hvor palæstinenserne forholdt sig i ro, gik det hele bare dødt, og bosættelserne voksede, og der skete ingenting.

Så hvis ikke man går ind og siger, at de ting, der er slået fuldstændig fast i de FN-resolutioner, som vi jo også henviser til ved at stå bag den vedtagelse, der blev lavet den 21. oktober – der henviser man jo til dem alle sammen – hvis ikke det bliver lynende klart, at det er 1967-grænserne, det er 20 pct. af landet, det er halvdelen af, hvad de fik i 1949, og at man løser de andre ting på en måde, som er klar her, med meget store indrømmelser, mener jeg, først og fremmest fra palæstinenserens side i forhold til de, om man så må sige, rettigheder, de havde i FN-resolutionerne, hvis Danmark nu går ud og siger, jamen det er ikke helt sikkert, og der skal kreples, og der skal handles lidt, og der skal sådan og sådan, så er vi i samme fortvivlede situation; så ved de ikke, hvad de får, andet end bank.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Lad mig understrege, at jeg også er glad for, at vi har bred enighed omkring det forslag til vedtagelse, som er fremsat.

Jeg vil bare sige, at i forhold til Genèveaftalen, så synes jeg, det er et historisk dokument, og jeg vil også bede Venstres ordfører om at notere, at FN's generalsekretær, Kofi Annan, i går under et møde i kvartetten og en efterfølgende briefing klart gav sin støtte til Genèveaftalen, hvor generalsekretæren sagde noget meget vigtigt, nemlig at den aftale passer som fod i hose til den tredje fase, der er i køreplan for fred.

Selvfølgerig kan den ikke afløse en aftale mellem det palæstinensiske selvstyre og den israelske regering, men Kofi Annan understreger, at her har vi for første gang et konkret dokument, der, som fru Margrete Auken var inde på, klart siger, hvordan man skal lave de endelige grænsedragninger, og hvor flygtningeproblematikken er håndteret, helligdommene i Jerusalem er håndteret, Jerusalems status er håndteret; et

klart dokument, som får fuld støtte fra Kofi Annan, og der burde man også mande sig op i Venstre og give fuld støtte. Det mener vi i hvert fald i Socialdemokratiet.

Det er et overset dokument, vi må give det fuld støtte. Det er det eneste realistiske bud på en fredsftale. Desværre har Sharonregeringen jo afvist at gå ind i den her diskussion, men jeg håber ikke, at Venstre i Danmark ligeledes vil afvise det.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Da køreplan for fred blev accepteret af både den palæstinensiske og den israelske part – det er jo nogen tid siden – var et af kravene, at bosættelserne skulle stoppe. Siden er bosættelserne fortsat. Derfor ville det jo være naturligt, at Venstre gik herop og sagde, at forudsætningen for, at vi kan komme videre, er, at israelerne øjeblikkelig opgiver de bosættelser, de har gennemført, efter at køreplan for fred blev accepteret af dem.

Kl. 10.30

Hvis ikke Venstre siger det, så accepterer Venstre jo, at virkeligheden på stedet langsomt bliver ændret til fordel for den israelske bosættelsespolitik og til bagdel for palæstinenserne.

Derfor er spørgsmålet meget klart til Venstre: Vil Venstre kræve af den israelske regering, at den ikke alene stopper bosættelserne, men at den fører bosættelserne tilbage til den situation, der var, da de indgik aftalen for køreplan for fred, før vi kan komme videre?

(Kort bemærkning).

Troels Lund Poulsen (V):

Først en bemærkning til fru Margrete Auken om, hvorvidt Venstre nu er med til at stille Danmark i en situation som efter Osloprocessens sammenbrud. Til det kan jeg sige: Venstres holdning er meget tydelig. Den er, at man bliver nødt til at have en forhandling, hvor man har en accept fra både palæstinenserne og israelernes side.

Det betyder selvfølgelig ikke, at man ikke skal gøre sig bestræbelser. Jeg tror også, det var meget tydeligt i min tale, at jeg mener, at man skal lægge et stærkt internationalt pres, og det betyder selvfølgelig også, at man skal få parterne til forhandlingsbordet, og at man også skal arbejde med løsninger. Men det er jo altså hverken EU eller USA, der skal skrive under på aftalen. Det er jo palæstinenserne og israelerne, der skal acceptere den løsning, man når frem til.

Så til hr. Jeppe Kofod, som fortæller, hvad Kofi Annan mener om problemstillingen. Der vil jeg bare sige, at mig bekendt har palæstinenserne heller ikke accepteret Genèveaftalen endnu. Israelerne har heller ikke gjort det. Det er ganske korrekt. Men ligesom jeg sagde til fru Margrete Auken, er det altså vigtigt, at man bevarer et internationalt pres. Men jeg har jo også set visse socialdemokrater i offentligheden udtrykke sig om, at man skulle lade Genèveaftalen erstatte road map'en. Det er jeg bare lodret uenig i. Det mener jeg ikke er udgangspunktet. Der har vi så forskellige holdninger.

Så til sidst til hr. Søren Søndergaard: Ja, det er ganske korrekt. Bosættelserne skal stoppe, men ligesådan skal terrorhandling, udført af Hamas og Islamisk Jihad.

Formanden:

Så er det fru Margrete Auken for en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Åh, man bliver så træt. Så er vi tilbage igen ved det samme.

Den amerikanske ambassadør gjorde det meget tydeligt, da vi var der, at Israels manglende implementering af road map var virkelig alvorlig. Og vi var i en periode, det var før busbomben inde i den gamle by i Jerusalem, men da blev det lynende tydeligt, at Israel under hudnaen havde slået 27 mennesker ihjel med den forklaring, at hudnaen ikke berørte dem. Det var de der targeted killings, som var der.

Hvis vi nu kommer i den situation, at Venstre alligevel siger, at den vedtagelse, som Danmark stemte for forleden dag, ikke skal tages så alvorligt, at de resolutioner, der henvises til, ikke er vigtige i denne her sammenhæng, hvis meldingen nu bliver, at det der med checkpoints selvfølgelig ikke er så godt, at det der med bosættelserne er lidt beklageligt, men at der jo ikke er nogen grund til, at vi skal forvente, at der skal ske noget som helst, før palæstinenserne er holdt op – jamen hver eneste gang palæstinenserne holder op, så bliver de glemt. Det er den forfærdelige lære, verden giver palæstinenserne. Den forfærdelige lære.

Jeg synes, det var vigtigt, at man sagde nu: Vi har faktisk nogle ordentlige mål, vi vil sætte, som svarer til alle de FN-resolusioner, der er vedtaget, herunder henvisninger til Genèvekonventionen.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Til hr. Troels Lund Poulsen vil jeg blot sige, at det, FN understreger, det, Kofi Annan understreger, er, at den her Genèveaftale passer som fod i hose til tredje fase af road map.

Og det er det, som vi også går ind for i Socialdemokratiet. Her har vi endelig noget konkret, ikke bare et vejkort, men et destinationskort, der siger, hvordan en endelig fredsaftale ser ud. Hvordan får man løst alle de svære problemstillinger? Det er jo det, der mangler.

Det, der er problemet nu, er jo, at hvis man på den palæstinensiske side har fået at vide, at man i 2005 får en palæstinensisk stat, men at man så kan se, at man er ved at opføre en mur på Vestbredden fra israelsk side, der i værste fald vil stjæle halvdelen af Vestbredden, hvis den mur bliver den endelige grænsedragning, så bliver man jo i tvivl om de reelle hensigter.

Derfor er det vigtigt at have et billede af, hvor vi skal ende henne. Og der er den her Genèveaftale efter min opfattelse det bedste og mest konkrete dokument, der ligger, og jeg synes, det er værd at notere, at Kofi Annan eksplicit giver støtte til det. For der må ligge et pres på parterne udefra. Det er ikke nok, at man bare sætter israelerne over for palæstinenserne og siger: for-handl! Det er vigtigt, at der også er en aftale, der bygger på noget af det, Genèveaftalen indeholder, og de FN-resolutioner, der er vedtaget i FN's Sikkerhedsråd. Det må være afgørende også for Venstre.

Kl. 10.35

Formanden:

Så er det hr. Søren Søndergaard for en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Terroren skal stoppes, siger hr. Troels Lund Poulsen. Ja, selvfølgelig skal den det, altså alle myrderierne skal stoppe.

Det er israelerne, der myrder flest, men lad os se bort fra det, at de myrder tre-fire gange så mange som palæstinenserne. Lad os se bort fra det og sige: Ja, alle myrderier skal stoppe. Fuldstændig rigtigt.

Men når alle myrderier er stoppet, så er kendsgerningen stadig væk den, at bosættelserne har udviklet sig, og at man er begyndt at bygge en mur. Bosættelserne har udviklet sig, og det vil sige, at grundlaget for road map er blevet

undermineret. For situationen i dag er ikke den samme, som den var, da road map blev aftalt, da køreplanen for fred blev aftalt. Situationen i dag er en anden og alvorligere, fordi bosættelserne er fortsat.

Derfor er spørgsmålet til Venstre: Vil Venstre kræve, at situationen omkring bosættelserne bliver ført tilbage til det tidspunkt, hvor road map, hvor køreplanen blev underskrevet? For ellers er vi jo bare i den situation, at Venstres politik er, at man stiller nogle krav til palæstinenserne og til israelerne. Israelerne og palæstinenserne overholder dem ikke, hvad angår at slå hinanden ihjel, og israelerne overholder ensidigt ikke, hvad angår at opbygge en mur og angående at bygge bosættelser.

Så går der et år, og så kommer Venstre og siger, at nu må I gøre det en gang til med det nuværende udgangspunkt. Så går der et år, og israelerne fortsætter: Nu må I gøre det igen med det nuværende udgangspunkt.

Det vil sige, at Venstre simpelt hen bare accepterer den koloniseringspolitik, som Israel gennemfører.

(Kort bemærkning).

Troels Lund Poulsen (V):

Belært af erfaring bør jeg måske udlevere min tale til hr. Søren Søndergaard, næste gang jeg holder en tale, for det er jo helt tydeligt, at der ikke blev hørt efter, hvad der er blevet talt om i min ordførertale.

Jeg siger »en balanceret politik«. Jeg kommer med en klar kritik – jeg kommer med en klar kritik af den sikkerhedsmur, som blev opført. En klar kritik. Og det vil man kunne læse i Folketingets forhandlinger. Man vil kunne læse, at det er en meget klar kritik, jeg kommer med, også en meget klar kritik af bosættelserne.

Men nu er det jo altså ikke mig, der i dag skal stå og løse mellemøstproblemerne. Det må parterne selv være med til. Jeg synes derimod, det er vigtigt med et stærkt internationalt pres. Det er det, jeg arbejder for, at det er et stærkt internationalt pres. Men jeg kan jo ikke stå her i dag på vegne af Venstre og lave den endelige plan for, hvordan bosættelserne skal se ud.

Jeg mener, at det er en frygtelig situation, vi er i, at bosættelserne har udviklet sig, og det mener jeg selvfølgelig at man skal se på, og det skal man selvfølgelig også få løst. Men det er jo ikke mig, det tilkommer at stå her i dag og afsige den endelige dom. Det må være noget, parterne kommer til forhandlingsbordet om.

Til hr. Jeppe Kofod om Genèveaftalen vil jeg sige, at jeg er helt enig i, at det er en god aftale. Det har jeg også sagt her fra Folketingets talerstol. Jeg synes, den er yderst brugbar i forhold til det videre forløb. Det, jeg bare synes er vigtigt, er, at både israelerne – og der beklager jeg, at israelerne ikke har tilsluttet sig aftalen, jeg beklager også, at palæstinenserne ikke har tilsluttet sig aftalen – kommer til forhandlingsbordet for at finde ud af, hvordan og hvorledes man kommer videre.

Men det er jo lige så vigtigt at sige her, at selv om israelerne ikke har gjort sig nogen nytte med henblik på at finde en løsning, så har palæstinenserne heller ikke gjort det på nuværende tidspunkt, hvad angår Genèveaftalen.

Og til fru Margrete Auken vil jeg sige, at det jo altid er dejligt at høre, når SF inddrager USA og den amerikanske ambassadør – det har jeg selvfølgelig noteret mig med en vis tilfredshed – og gør ham til sandhedsvidne. Men der vil jeg bare sige, at det er meget, meget enkelt for Venstre. Der er ikke én helt og én skurk. Der er to skurke i den her konflikt, og der mener jeg ikke, at palæstinenserne er de uskyldige. De bidrager også til en eskalering af konflikten.

Formanden:

Så er det hr. Jeppe Kofod for en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Jeg takker for svaret fra Venstres ordfører om, at Venstre også tilslutter sig Genèveaftalen.

Jeg tror, det er meget vigtigt, og det er meget vigtigt, fordi jeg synes, der er en modsætning i det, Venstres ordfører siger. På den ene side siger man, at det må være parterne, der forhandler en løsning, altså israelere og palæstinensere, og på den anden side siger Venstre, at der er behov for et internationalt pres og overvågning.

Jeg tror, man er nødt til at prøve at vælge, hvor man lægger sit lod i vægtskålen. Jeg tror, det er meget vigtigt at, som Venstre også understregede, vi gør alt for at styrke mulighederne for at implementere køreplanen for fred, der skal føre frem til en endelig palæstinensisk stat i 2005, der f.eks. må bygge på det dokument, som man har udarbejdet i Genève, som jo er det konkrete dokument. Det er jo klart.

Så står Venstres ordfører og siger her, at palæstinenserne jo heller ikke har accepteret dokumentet officielt. Nej, det har de måske ikke, men

hvis man ser på den gruppe, der udarbejdede Genève-dokumentet, så er de langt mere repræsentative fra den palæstinensiske side, end de er fra den israelske side, desværre.

Og derfor er det jo klart, at når Sharon skyder dokumentet ned, hvad skulle interessen så være fra palæstinensisk side for at acceptere de forskellige indrømmelser, som palæstinenserne har gjort i dokumentet? Der er ingen motiver for det. Det er derfor, at det ligger, som det gør. Og derfor er der behov for, at tredjeparter støtter dokumentet, bl.a. Danmark, EU og som Kofi Annan gjorde i går så eksplicit. Det er det, vi savner, en opbakning til det her konkrete resultat, man har opnået.

Kl. 10.40

(Kort bemærkning).

Troels Lund Poulsen (V):

Jeg vil gerne sige til hr. Jeppe Kofod og også til fru Margrete Auken og hr. Søren Søndergaard, som alle sammen har været heroppe, at jeg faktisk synes, det er trist, at det her bliver til en strid, for jeg tror, at vi alle sammen er enige om målet. Vi er alle sammen enige om den FN-resolusion, som danner baggrund for Folketingets vedtagelse.

Så er der så forskellige måder at præcisere sin retorik på, men jeg har gjort meget ud af at holde en meget balanceret tale, hvor jeg både stiller krav til palæstinenserne og meget hårde krav til israelerne. Jeg holder en meget klar ordførertale, hvor jeg tydeligt præciserer, at både bosættelserne og sikkerhedsmuren er dybt uacceptable for en fredelig løsning. Derfor forstår jeg ikke denne her polemik omkring noget, som i bund og grund er for alvorligt til at have en polemik om, nemlig at man bare går ind og pindehugger i en del af min ordførertale.

Så til hr. Jeppe Kofod og repræsentationen i forbindelse med Genèveaftalerne. Ja, det er da et problem, at palæstinenserne har en større repræsentation end israelerne. Men jeg underkender jo ikke Genèveaftalens historiske vigtighed. Den kan blive meget vigtig for det videre forløb, det vil jeg gerne erkende. Men det, som er vigtigt, er jo bare, at man ikke kommer og tror, man kan tvinge en løsning igennem. Det er nu engang parterne, der også må tage del i løsningen. Det skal de så gøre ved et stærkt internationalt pres, det er jeg helt enig med hr. Jeppe Kofod i, men det er jo ikke et enten-eller, det er et både-og.

Formanden:

Så går vi videre i ordførerrækken.

Jeppe Kofod (S):

Må jeg først takke udenrigsministeren for en, synes jeg, ganske udmærket besvarelse på forespørgslen. Jeg vil specielt takke for, at regeringen har givet tilsagn om at øge støtten bl.a. til UNWRA for de aktiviteter, man har til hjælp af de palæstinensiske flygtninge. Jeg tror, det er vigtigt ikke blot at kigge på de særlige bidrag, men også at den grundstøtte, man giver til UNWRA, øges. Den er jo blevet skåret ned, desværre, da regeringen kom til.

Den fortsatte konflikt i Mellemøsten er i sandhed en tragedie både menneskeligt og politisk, og i Socialdemokratiet tager vi kraftig afstand fra vold, terror og selvmordsbomber, som præger konflikten, og som har kostet mange tusinde uskyldige deres liv.

Vores opfattelse er, at en løsning på konflikten ganske enkelt hænger sammen med, at Israel må opgive over 36 års ulovlig besættelse af de palæstinensiske områder. Der skal etableres en fredsaftale, der sikrer palæstinenserne deres egen stat byggende på FN-resolutionerne nr. 242 og nr. 338, dvs. de gamle grænser fra før 1967.

Det er også klart, at israelerne skal kunne leve sikkert og inden for internationalt anerkendte grænser. Det bør i den sammenhæng bemærkes, som også udenrigsministeren var lidt inde på i talen, at det som led i det arabiske fredsinitiativ sidste år faktisk er sådan, at samtlige arabiske lande har sagt, at man mod en opgivelse af besættelsen vil anerkende Israel og Israels territoriale position nu. Det synes jeg er meget vigtigt, for det er jo første gang, og det er en historisk indrømmelse, som mange af de arabiske lande har givet. Så derfor hænger hele freden i Mellemøsten jo også sammen med en opgivelse af besættelsen.

Det uden sammenligning mest konkrete og positive udspil til en retfærdig fredsaftale mellem palæstinenserne og israelerne er det, som jeg har nævnt, den såkaldte Genèveaftale eller overenskomst. Der er jo en uformel videreførelse af de kuldelede fredsforhandlinger fra Baraks tid med mange af de samme prominente israelske og palæstinensiske personligheder. Her er løsningen på alle de vanskelige spørgsmål som Jerusalems deling, flygtninges ret til tilbagevending, helligdommene, afgrænsning af en palæstinensisk stat, bosættelserne osv. Og som

jeg nævnte, så har FN's generalsekretær i går givet fuld støtte til denne her aftale.

Socialdemokratiet mener, at det er et stærkt opløftende initiativ, der fortjener stærk støtte, ikke mindst fra Danmark, der jo har en aktivistisk tradition for også at støtte fredsbestræbelserne, som civilsamfundet står for.

Efter en destruktiv blokering af USA i FN's Sikkerhedsråd er det ligeledes opmuntrende, at FN's generalforsamling den 21. oktober i år med et overvældende flertal, herunder med stemmer fra samtlige EU-lande, vedtog en glimrende tekst, der stiller klare krav til parterne specielt ved at fremhæve det klare krav til Israel om at opgive opførelsen af en gigantisk sikkerhedsmur, et hegn på palæstinensisk jord, der i værste fald vil stjæle halvdelen af Vestbredden. Det er et projekt, der uomtvisteligt blokerer for en varig og retfærdig fredsløsning, og som i øvrigt er i direkte strid med køreplanen for fred for ikke at nævne folkeretten.

Der er ingen tvivl om, at der er stærke kræfter og ekstremistiske kræfter på begge sider af konflikten, der benytter enhver lejlighed til at spole fredsforsøgene. Det ser vi med de tragiske selvmordsbomber i busser og cafeer, det ser vi med den israelske regerings kollektive afstraffelse i form af bombardementer og destruktive ødelæggelser og likvideringer, der direkte er i strid med folkeretten, og som desværre skaber vrede og frustration.

Kl. 10.45

Problemet er, at de moderate kræfter er trængt, og man kan jo i den sammenhæng, hvis man skal være kritisk, spørge sig selv, om de overhovedet i tilstrækkelig grad er til stede i Sharonregeringen.

Uanset at man selvfølgelig har en ret til at forsvare sig mod terrorisme – det mener vi man har – er Sharonregeringens politik om at bombe sig til sikkerhed ikke blot udtryk for en overdreven og brutal magtanvendelse, men en reel blokering for opbakning til en fredsløsning, fordi det klokkeklart undergraver det palæstinensiske selvstyre og dets muligheder, og endnu værre fordi det styrker de religiøse, ekstremistiske kræfter i Hamas og Islamisk Jihad.

Senest har vi også oplevet Sharon tage afstand fra Genèveinitiativet, og det bekræfter kun indtrykket af, at han mangler vilje til at indgå en retfærdig fredsaftale.

Derfor er det vigtigt, at EU og USA og resten af Mellemøstkvartetten spiller en afgørende rol-

le over for parterne, ikke mindst Israels regering.

Socialdemokratiet mener, at der er klare behov for at styrke den overvågningsmekanisme i køreplanen for fred, hvis den overhovedet skal være et realistisk bud på en fredsproces, der skal føre frem til en oprettelse af en palæstinensisk stat i 2005. Her har den danske regering igen EU en meget vigtig rolle at spille for at styrke denne her overvågningsmekanisme.

En retfærdig fred i Mellemøsten er afgørende for at bekæmpe terrorisme og i øvrigt den bedste garanti for Israels eksistens. Fortsat konflikt vil ud over fortsatte menneskelige overgreb og tragedier i værste fald undergrave Israels muligheder for at leve i fred med sine naboer.

En retfærdig fred mellem Israel, palæstenserne og nabolandene er måske et af de bedste midler til at bekæmpe årsagerne til terrorismen og give landene i Mellemøsten et vigtigt og meget nødvendigt skub mod reformer og demokrati.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Nu nævnte Socialdemokratiets ordfører, hr. Jeppe Kofod, spørgsmålet om et internationalt pres, og det er jo bestemt nødvendigt. Derfor vil jeg godt spørge hr. Jeppe Kofod, hvordan hr. Jeppe Kofod mere konkret forestiller sig, at vi kan bruge EU's toldunionsaftale med Israel.

Den toldunionsaftale slår jo to ting fast. For det første står det klart udtalt, at den er baseret på menneskerettigheder og respekt for menneskerettigheder, hvad Israel ikke viser.

For det andet fremgår det klart, at der ikke må importeres bosættervarer under dække af denne aftale. Derfor vil jeg spørge hr. Jeppe Kofod: Hvad har man fra Socialdemokratiets side konkret forestillet sig, at vi kan gøre, for at toldunionsaftalen i det mindste bare kommer i overensstemmelse med den ordlyd, den har?

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Jeg mener for det første, at den aftale er et meget vigtigt redskab i dialogen med Israel om overholdelse af grundlæggende menneskerettigheder. Det er meget vigtigt, at man bruger den aftale som ramme for at sige til Israel på baggrund af de forskellige rapporter og dokumentationer, der er af krænkelse af menneskerettigheder, at

det altså må stoppes. Det er det ene, der er vigtigt.

Det andet, som også udenrigsministeren var inde på, er, at vi selvfølgelig heller ikke accepterer, at man eksporterer bosætterprodukter, som er lavet i Israel, til EU's markeder. Og der er jeg meget glad for det tilsagn, som regeringen er kommet med om at gøre det her klart for den israelske regering, ellers accepterer man det, der foregår i øjeblikket.

Det er en vigtig sag, som jeg også selv har arbejdet meget med. Jeg synes, det er utrolig vigtigt, for hvis man accepterer de varer her, så accepterer man jo også, at de bosættelsesområder, som Israel har på Vestbredden, i realiteten er israelsk land. Det vil vi under ingen omstændigheder acceptere, da det er i direkte strid med også de FN-resolutioner, der er vedtaget om, at Israel skal opgive sin besættelse.

Så jeg mener, at denne her aftale, som EU har med Israel, er et brækjern, der er vigtigt i dialogen mellem Israel og EU. Jeg mener, at det er vigtigt, at Israel overholder sin del af aftalen. Det må vi så presse på for at de gør. Og hvis EU står sammen, så tror jeg faktisk godt, vi kan få indflydelse på Israel.

Man må huske på, at EU er et meget, meget vigtigt område for Israel, ikke mindst hvad angår handel, som denne her aftale jo omfatter. Så derfor er det klart afgørende, at vi holder fast i aftalen. Den er et godt redskab til dialog.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Nu kan sådan en aftale jo kun bruges som brækjern, hvis man i sidste ende er villig til at opsige den. Altså uanset hvad der sker, uanset hvor mange tomater Israel eksporterer under stempellet Made in Israel, selv om det er bosættervarer, og uanset hvor mange menneskerettighedskrænkelser, der foregår, så hjælper det jo ikke, hvis det får lov til at foregå, og man bare siger, at nu må vi bruge det til at diskutere. I sidste ende må man være villig til at tage konsekvensen, hvis aftalens ordlyd ikke bliver opretholdt eller overholdt.

Kl. 10.50

Derfor vil jeg godt spørge Socialdemokratiet: Er Socialdemokratiet villig til at tage konsekvensen af den aftale, dvs. at kræve den opsagt i det omfang, at Israel fortsat – og der er jo allerede tale om lang tid, hvor det er sket – ikke opfylder de elementer, der indgår i aftalen?

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg vil bare være sikker på, at Socialdemokratiet er klar over, at Enhedslisten altså ikke står alene om at efterlyse klare tilkendegivelser fra Socialdemokratiet.

Det var meget opmuntrende at høre i udenrigsministerens tale, at man vil ryste lidt mere, rokke lidt mere på sig i den sag. Men det er da klart, at forudsætningen for, at der overhovedet skal komme til at ske noget, også er, at de lande, der står bag den, og de partier, også med hensyn til Socialdemokratiets partnere i resten af EU, siger, at nu skal de her aftaler altså overholdes, og at man selvfølgelig vil opsige dem, hvis ikke de bliver det inden for en eller anden frist, for det er jo dér, EU overhovedet kan gøre noget i øjeblikket.

Udenrigsministeren gjorde det meget klart, at det ellers er USA, der stort set står med nøglen. Men vi har nogle steder, hvor vi står klar med nøglen.

(Kort bemærkning).

Per Dalgaard (DF):

Det var et typisk socialdemokratisk indlæg, når det drejer sig om Israel og Palæstina. Man starter med at sige, at der selvfølgelig i en sådan sag altid er to slemme fyre, elementer, og så bruger man resten af taletiden på at hakke på Israel.

Jeg vil gerne spørge hr. Jeppe Kofod: Hvilke demokratiseringstiltag ligger der egentlig fra Socialdemokratiets side over for den palæstinensiske gruppe? Hvilke modeller anbefaler Socialdemokratiet, at Arafat skal tage fat på for at demokratisere sin – efter vores mening, efter min mening – ikke særlig demokratiske styreform?

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Først til hr. Søren Søndergaard: Det er klart, at vi mener, at den aftale skal overholdes, men jeg noterede også i talen fra udenrigsministeren, at regeringen var parat til at skærpe kursen over for Israel, når det gælder diskussionen omkring varer fra Israel og bosætterområderne. Det synes jeg er et vigtigt signal, og det kvitterer vi for. Jeg mener, at det er vigtigt, at man står sammen i EU omkring de ting her. Og det er klart, at hvis aftalen ikke bliver overholdt, men vedvarende

krænket år efter år, så må man overveje, om det giver mening at have en aftale.

Men jeg synes stadig væk, at det er vigtigt at holde fast i den dialog, og jeg synes stadig, at det er vigtigt at forsøge at få parterne til at overholde aftalen, altså Israel til at overholde sin del af forpligtelserne i aftalen, også den klausul, der handler om overholdelse af menneskerettigheder, som hr. Søren Søndergaard er inde på.

Så der er jeg sådan set også enig med fru Margrete Auken, der sagde klart og tydeligt, at der var en åbning fra regeringens side i forhold til at håndhæve det med, at man ikke må eksportere bosættervarer mærket »made in Israel« til EU's markeder. Det synes jeg er vigtigt. Så lad os holde fast i det.

Og så vil jeg gerne sige til hr. Per Dalgaard: Jamen jeg forsvarede overhovedet ikke i min tale det palæstinensiske selvstyre. Jeg synes, der er stærkt behov for reformer; der er behov for en demokratisk proces; der er behov for at styrke de moderate og demokratiske kræfter på den palæstinensiske side.

Det er klart, at en af de ting, som er vigtige for os i Socialdemokratiet, er, at vi støtter palæstinenserne, det civilsamfund, der er. Det har Danmark en tradition for med skiftende regeringer. Vi skal holde fast i vores høje profil og støtte bl.a. Louisianaprocesen, men også konkrete projekter på den palæstinensiske side, reformer af retssystem, sikring af, at man kan få et palæstinensisk politi, der kan sikre lov og orden, sikring af, at man får en reel demokratisk struktur, hvor man kan være som meningsdanner og som parti, et pluralistisk samfund. Det er meget vigtigt.

Men jeg vil så også gerne sige, at hvis det lykkes, så tror jeg, at det er vigtigt, at der kommer en fredsaftale. Og når der kommer en fredsaftale, forhåbentlig, så har vi altså også chancen for her at skabe en enestående, synes jeg, palæstinensisk stat, der bygger på demokrati, bygger på at leve i fred med sine naboer. Det er det, som er vores vision for det område.

Vi tager afstand fra de ekstremistiske kræfter, som vi ser i Islamisk Jihad og Hamas. Det er jo dem, der spolerer palæstinenserne mulighed for at få en levedygtig og demokratisk stat.

Formanden:

Så er det hr. Søren Søndergaard for en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg blev da også glad over at høre, at udenrigsministeren ville sørge for, at der blev set på toldunionsaftalen og de varer, der hører under den aftale.

Jeg vil sige, at hvis jeg intet vidste om fortiden, ville jeg være blevet endnu mere glad. Nu ved jeg tilfældigvis en lille smule om fortiden. Jeg ved f.eks., at vi fra Enhedslistens side stillede et spørgsmål til skatteministeren for 1½ år siden – for 1½ år siden – hvortil skatteministeren svarede: Jeg kan oplyse, at der i det seneste halve år – så er vi altså 2 år tilbage – har været afholdt en række møder mellem EU og Israel vedrørende import af varer fra de besatte områder, men at der stadig ikke er opnået enighed blandt parterne om, hvad der er omfattet af associeringsaftalen.

Hvor lang tid skal der gå? Hvor mange bo-sættelser er der blevet lavet i de sidste 2 år? Hvor mange ulovlige varer er der blevet importeret de sidste 2 år? Hvor mange kilometer mur er der blevet opbygget de sidste 2 år? Det er det centrale spørgsmål. Det er derfor, jeg beder hr. Jeppe Kofod klart og tydeligt sige, at Socialdemokratiet er klar til ikke om 50 år, ikke om 100 år, ikke om 500 år, men *snart* at kræve, at denne her associeringsaftale bliver opsagt, hvis ikke Israel lever op til de krav, der er i aftalen.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Jeg tror ikke, vi er uenige om, at de krav i aftalen skal overholdes. Spørgsmålet er, hvordan man implementerer aftalen. Og der er det vigtigt for os, at der presses på.

Nu nævnte hr. Søren Søndergaard et spørgsmål, han har stillet til skatteministeren. Jeg har også skrevet flere breve til skatteministeren om denne sag, presset på over for regeringen for at tage denne her sag op på EU-plan. Og det er tilsyneladende lykkedes. Jeg synes altså også, at vi skal give det pres en chance. Vi kan begge to være enige om, at det går for langsomt, men jeg synes, det ville være ærgerligt, hvis vi på nuværende tidspunkt i den her del af fasen opgiver en associeringsaftale og en toldaftale med Israel, som jo er en mulighed for dialog med den israelske regering. Det synes jeg vil være et forkert signal at sende.

Det er meget vigtigere, synes jeg, at vi forsøger at holde parterne og Israel fast på de forpligtelser, de har, ikke kun i aftalen, men også i køre-

planen for fred. Og så må vi fortsætte presset, og der er det jo vigtigt, som regeringen har nævnt, at man vil tage det op på EU-plan og sikre, at Israel overholder sin del af aftalen. Det er vi tilfredse med i Socialdemokratiet.

Men jeg vil gerne sige til hr. Søren Søndergaard, at det er klart, at hvis aftalen krænkes vedvarende, så må der jo være et tidspunkt, hvor man siger, at nu kan vi altså ikke have den her aftale mere, fordi parterne ikke overholder den. Men jeg mener ikke, det tidspunkt er kommet endnu. Jeg mener stadig væk, at der er rum for en kritisk dialog mellem EU og Israel om det spørgsmål her.

(Kort bemærkning).

Per Dalgaard (DF):

Hr. Jeppe Kofod vil gerne have en konsekvens af, at Israel ikke overholder de indgåede aftaler med hensyn til deres handel med EU. Kan man så ikke også sige, at hvis palæstinenserne ikke overholder deres del af aftalen med hensyn til en demokratiseringsproces, så vil EU lukke kassen i?

Nu har vi jo en god kontakt nede i EU, Mogens Camre, som bl.a. er ved at undersøge, hvad tilskuddet til palæstinenserne er brugt til i de sidste år. Tocifrede millionbeløb i euro. Man kan ikke få noget svar fra Arafats folk om, hvad de penge er gået til. Intet svar. Og det betyder rent faktisk, at de penge kan være brugt til hvad som helst, f.eks. terrorisme.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Nu er Socialdemokratiet ikke sådan en ubetydelig part i diskussionen om at få de der handelsaftaler respekteret. Det er altså vigtigt, at det er andre end SF og Enhedslisten, der rejser konkrete krav om, hvordan vi kommer i gang med at få de handelsaftaler på plads. Derfor er det vigtigt at sige ikke bare, at noget går i øjeblikket. Det går næsten ikke i øjeblikket. Det går næsten ikke. Der er lidt. Det anerkender jeg. Der er lidt, men der er jo ikke ret meget.

Jeg kunne forstå på udenrigsministeren, at man vil forstærke den indsats, men det er vigtigt, at det på et eller andet tidspunkt virker, som om det er alvor. Det er jeg enig med hr. Søren Søndergaard i, og jeg vil gerne bede hr. Jeppe Kofod komme med en sådan tydeliggørelse af det, at det også virker, som om Danmark altså nu er en aktiv medspiller, at Danmark spiller en

rolle, og at Socialdemokratiet spiller en rolle i den her sammenhæng.

Så altså en klar tilkendegivelse af, at der skal meget, meget mere gang i det, end vi ser i øjeblikket, for at det her skal give mening. Det forudsætter selvfølgelig også, at der er trusler om, at der kommer reelle sanktioner, hvis det ikke bliver respekteret.

Kl. 11.00

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Til hr. Per Dalggaard: Det er klart, at det er meget vigtigt, at den bistand, vi giver til det palæstinensiske selvstyre og civilsamfundet i øvrigt, selvfølgelig er som et led i fremme af en demokratisk proces, og at man ikke bruger den til terrorvirksomhed. Det er jo et klart krav fra både Danmarks og EU's side.

Så vil jeg gerne sige, at hvis man studerer tingene nærmere, vil man også finde ud af, at selv USA bidrager til reformer på den palæstinensiske side med bistand. Vi er enige om, at der er behov for at styrke reformerne i det palæstinensiske samfund – og her er det palæstinensiske selvstyre jo den eneste reelle mulighed – samtidig med at man støtter civilsamfundet for at sikre reformprocessen og sikre processen frem mod demokrati. Men problemet er jo, at i øjeblikket er der en konflikt, som desværre ødelægger mulighederne for, at vi for alvor kan engagere os og sikre, at der sker fremskridt i reformprocesserne på den palæstinensiske side.

Så vil jeg gerne sige til fru Margrete Auken, at jeg genkender overhovedet ikke det billede, som fru Margrete Auken tegner af, at Socialdemokratiet ikke presser på i de spørgsmål. Jeg nævnte tidligere, at vi har taget denne sag op mange gange i breve til både udenrigsministeren og skatteministeren, og vi har sagt, at det er meget vigtigt, at den aftale overholdes. Vi har også noteret med glæde, at der er taget det skridt fra regeringens og EU's side at sige til Israel, at nu skal de altså overholde aftalen, så derfor kan jeg ikke genkende det billede af, at det kun skulle være SF og Enhedslisten, der presser på. Det er simpelt hen ikke rigtigt. Der er mange, der preser på med hensyn til aftalen.

Jeg hørte også fru Margrete Auken sige, at der er nogle tiltag på vej, som man anerkender. Jeg synes, vi skal give dem en chance, og så kan vi jo vende tilbage og se, om de ikke virker. Men jeg synes, det er et forkert tidspunkt at sige, at

nu skal vi ophæve aftalen. Det må jeg altså ærligt indrømme.

Formanden:

Fru Margrete Auken for en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

O.k., så anerkender vi, at nu har man sagt med så høj røst, at jeg har kunnet høre det, at de aftaler skal overholdes, og det er fint. Det er jeg selvfølgelig meget tilfreds med.

Men der er jo sagt mange ting med høj røst, sikkerhedsrådsresolutioner osv. Der er talt med meget høj røst indimellem. Men hvis det ikke samtidig bliver sagt, at hvis aftalerne ikke bliver overholdt, bliver de opsagt, så nytter det ikke noget. Jeg kan leve med, at vi ikke får en frist lige her og nu, her, men det skal selvfølgelig ske inden for en frist, som ligner et alvorligt pres, for ellers giver det altså ikke nogen mening: Så bliver de høje røster, som vi fra nogle sider har hørt gennem alle årene, mens Israel samtidig har kunnet tillade sig at krænke samtlige FN-resolutioner, uden at det har betydet noget som helst, ikke andet end dybe suk.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Det er da godt, at vi efterhånden er ved at være enige om, at det er vigtigt at fastholde et pres, for at de aftaler skal blive overholdt.

Så vil jeg sige, at handelsaftalerne og associationsaftalerne mellem EU og Israel og i øvrigt også andre lande i regionen er utrolig vigtige redskaber for at fremme den demokratiske proces og sikre demokrati og menneskerettigheder i den del af verden. Jeg tror, det er vigtigt, at vi holder fast i de aftaler. Men det er klart, at vi deler fuldstændig opfattelsen af, at parterne, som har indgået aftalerne, naturligvis må overholde deres forpligtelser i dem. Det skal vi påpege, og er der en mistanke om, at man ikke overholder forpligtelserne, må man selv bevise, at man overholder forpligtelserne.

Det er jo netop den proces, der er i gang i øjeblikket over for Israel. Man har bedt Israel om at dokumentere, at de ikke eksporterer bosættelsesprodukter under mærket »Made in Israel«. Jeg er vidende om ud fra det, jeg har set, at man altså har eksporteret produkter fra bosættelserne som »Made in Israel«, og det synes jeg er fuldstændig uacceptabelt. Det er vigtigt, at EU

tager fat på problemet, og det er derfor, vi også kvitterer for, at regeringen og EU vil starte nogle sager og øge presset på Israel i denne forbindelse.

Formanden:

Så går vi videre i ordførerrækken.

Jesper Langballe (DF):

En gang imellem kan man ikke lade være med at stille det ikke særlig konstruktive, men til gengæld ædruelige spørgsmål i debatten om Palæstina-konflikten: Hvad nu, hvis der slet ingen løsning er? Hvad nu, hvis problemet er uudrydeligt – to folk, der hævder retten til det samme land, og for hvem det på begge sider i den grad er alvor, at begge parter ved, at retten til det land, som de hver især kender som deres land, sidder i spydstagen – hvor er fællesnævneren?

Kl. 11.05

Man kan næsten ikke være bekendt at stille spørgsmålet i et pænt politisk selskab, for der skal være en konstruktiv løsning, og der skal være en køreplan, som om ikke andet giver en følelse af, at man gør noget – eller som det hedder på nutidens karriererepolitikersprog: at man gør en forskel.

Det er som sagt ikke spor konstruktivt, hvad jeg her siger, og jeg mener faktisk, at omverdenen har en forpligtelse til at forsøge; at der ikke er anden mulighed end en tostatsløsning, og at man må køre videre med den køreplan for fred, som blev lanceret under det danske EU-formandskab.

Men jeg synes også, at man må advare mod en politikeroptimisme, som hele tiden penduler mellem optimisme og skuffelse, og som på den gode viljes vegne glemmer, hvad det er, den gode vilje er oppe imod. Vi taler om en konflikt med djævlé – véritable djævlé – men uden nogen engle. Israels fortsatte bosættelsespolitik og sikkerhedsmuren, som groft overskrider den anerkendte grønne linje, taler for sig selv, og Israel er den stærke part.

Men det forekommer mig også, at der er to oversete dimensioner i den danske debat. Den ene ligger gemt i ordet voldsspiralen. Der er ganske vist noget dækkende i udtrykket. En selvmordsbombe, der rammer uskyldige mennesker i flæng, udløses, Israel foranstalter strafreaktionen, der rammer skyldige og uskyldige, og det afføder nye selvmordsattentater. Voldsspiralen skruer sig op.

Men beskrivelsen er alligevel utilstrækkelig, for der er én udsigt, som for alvor udløser de palæstinensisk-arabiske selvmordsbomber, og det er udsigten til fred. For de muslimske terrororganisationer, Hamas og Islamisk Jihad, er der én ting, der ikke må ske, og det er, at fredsprocessen bærer frugt, så Israels ret til overhovedet at eksistere anerkendes permanent.

Bag det perspektiv er der en anden fundamental faktor, som ustandselig bliver overset, og det er den religiøse faktor, som både ligger bag fattigdomsproblemet blandt palæstinaaraberne, som udenrigsministeren med en række rystende tal fremmanede, og bag terroren. At hverve selvmordsbombemænd i den kristne, vestlige eller den jødiske verden ville ikke være muligt. Overbevisningen om, at hvis du sprænger dig selv i luften og tager 20-30 stykker med, også kvinder og børn, ryger du lige lukt ind i Paradiset, er en muslimsk specialitet, og den overbevisning kan ikke mobiliseres hos os selv eller blandt israelerne.

Troen på, at målet helliger ethvert middel, uanset hvor bestialsk det er, angiver en dømmisk kraft, som er uden for selv den kærligste demokratiske pædagogiske rækkevidde. Mennesker vil kæmpe og ofre sig og myrde og dø i den konflikt i mange år fremover, og det vil være naivt at tro, at man kan løse problemerne ved et skrivebord.

Det vil efter vores mening også være naivt at tro, at EU kan stille noget helt afgørende op. Håbet må knytte sig til USA, og derfor er den tale, som præsident Bush netop har holdt om fortidens udenrigspolitiske fejltagelser, interessant. Men intet skal selvfølgelig forhindre, at alle gode kræfter forsøger igen og igen og igen og igen.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg synes, der var mange udmærkede ting i hr. Jesper Langballes tale, også noget, som kunne tyde på, at vi kan komme videre i debatten. Men jeg bliver nødt til at spørge om et par ting.

Når man siger, at der måske ingen løsning er – og det er jo et meget fortvivlet perspektiv – hvordan vil hr. Jesper Langballe så forholde sig til en stat, som både vil være jødisk, vil være demokratisk og vil have kontrol over det hele? Alle tre dele kan jo ikke lade sig gøre.

Man kan ikke være demokratisk, hvis der er en befolkningsgruppe, der ikke har rettigheder. Det er ikke demokratisk, så der er altså noget,

der går galt her. Hvis man ikke vil anerkende tostatsløsningen ordentligt, står vi altså med en stat, der ikke kan være demokratisk, og det vil være interessant for mig at spørge Dansk Folkeparti: Jamen hvad er så Israels muligheder?

Kl. 11.10

Man kan sige, at vi hører til en familie, der holder af Israel, og de fik faktisk også palæstinenserne anerkendelse i 1993 og med udspillet fra Saudi-Arabien for et halvt års tid siden også en reel anerkendelse, oven i købet også af grænserne før 1967.

Så vil jeg spørge hr. Jesper Langballe, om han er opmærksom på, at en meget væsentlig del af den modstand, der har været i Palæstina, er ledet af kristne palæstinensere.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg skal undlade at kommentere hr. Langballes lidt besynderlige, vil jeg sige, betragtninger om selvmordsbombernes religiøse egenart. Man skal ikke have megen historisk viden for at vide, at det ikke er noget, der er specielt forbundet med islam.

Men jeg kunne godt tænke mig at spørge om en ting, og det er: Er det Dansk Folkepartis opfattelse, at Israel skal stoppe opbygningen af muren betingelsesløst – fuldstændig betingelsesløst? At uanset hvad skal man stoppe opførelsen af muren på palæstinensisk land? Hvad man gør i sit eget land, har man selvfølgelig fuldstændig kontrol over, men er det et fuldstændig betingelsesløst krav fra Dansk Folkeparti, at man skal stoppe opførelsen af muren, og at man skal stoppe bosættelserne? At uanset hvad palæstinenserne måtte gøre eller ikke gøre, skal man ikke begive sig ud i ulovlige bosættelser?

Man kan gengælde osv. – hr. Langballe har en idé om, at det hjælper, og o.k., det kan vi diskutere en anden gang. Men skal bosættelserne og muren stoppes betingelsesløst? Kan jeg få Dansk Folkepartis holdning til de to spørgsmål?

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Jamen det kan jeg da svare meget klart på.

Jeg vil ikke her binde mig selv eller Dansk Folkeparti til et betingelsesløst krav om, at opførelsen af muren skal standses. Men jeg vil i hvert fald sige, at den placering, muren har fået, er helt uacceptabel. Det er et groft overgreb, når man simpelt hen moser ind over den grønne lin-

je og bygger en mur op på palæstinensisk område, og det bør være et klart krav, at det ikke fortsætter. Om en sikkerhedsmur kunne være en rimelig løsning, vil jeg ikke gøre mig alt for klog på.

Det samme kan jeg sige med hensyn til bosættelserne. Selvfølgelig skal bosættelserne opføre, de er helt klart en provokation ud over al beskrivelse.

Hr. Søren Søndergaard mener, at selvmordsbombninger har fundet sted på adskillige tidspunkter i historien. Det har de nu ikke, men man har et meget, meget markant eksempel i de japanske kamikazepiloter under Anden Verdenskrig, som var noget umådelig specielt.

Man må sige, at kristne palæstinensere har været med i intifadaen; vist har de det. Men jeg taler ikke om drenge, der står og kaster med sten. Jeg taler om selvmordsbombere, og jeg kan forsikre hr. Søren Søndergaard, at der har ikke være nogen kristne selvmordsbombere.

Så vil jeg til sidst sige til fru Margrete Auken, at for os at se er en tostatsløsning en fuldstændig uomgængelig forudsætning for, at der kan blive fred. Ingen tvivl om det.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg vil lige være sikker på, at man med en tostatsløsning også mener en bæredygtig tostatsløsning og ikke de tre bantustans. Jeg går ud fra, at Israel skal være inden for 1967-grænserne. Det er ganske vist kun 22 pct. af landet, men hvis man ikke fastholder 1967-grænserne, er vi jo ude i en fortvivlet situation. Jeg går ud fra, at det selvfølgelig er det, som Dansk Folkeparti mener.

Jeg ved ikke, om der har været kristne blandt selvmordsbombterne, men jeg håber det da ikke. Men jeg vil bare lige minde om det berømte eksempel Samson. Det var jo Samson, der begyndte på det. Han var jøde, det er fuldstændig rigtigt, men det begyndte dengang.

Vi har sunget til hinanden: Kæmp for alt, hvad du har kært, dø, om så det gælder. Det har vi gjort masser af gange. Jeg vil under ingen omstændigheder forsvare selvmordsbombere, for jeg synes, de er fortvivlende, og derfor må der aldrig komme et forsvar for dem.

Kl. 11.15

Men vi har en retorik i hele vores verden, der siger, at hvis noget er dig kært, må det være underordnet, om det koster dig dit liv. Det er også dybt involveret i den kristne tradition, og derfor

er det altså meget, meget giftigt, når man gør det til en religiøs kritik i stedet for at gøre det til den reelle kritik, det skal være af, hvad selvmordsbomberne er for noget.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg havde en meget interessant oplevelse, da Udenrigsudvalget besøgte Israel. Vi var på Holocaustmuseet, som selvfølgelig altid er en stor oplevelse, i respekt for de millioner af jødiske ofre, som blev udsat for nazismens og i øvrigt også andres forfølgelser; det skete ikke kun fra nazismens side. Her blev der fremhævet en helt, som var gået til angreb på de tyske besættelsesstyrker i den jødiske ghetto, vel vidende at det ville koste ham livet. Jeg kan kun anerkende den heltemodige indsats.

Min kritik af de palæstinensere, som kæmper for deres land, går på, at de angriber uskyldige israelske civile. Det er det, der er det fuldstændig utilgivelige ved deres måde at agere på. Men det, at man angriber besættelsesmagten – også på en sådan måde, at man risikerer at miste sit liv – synes jeg kun er fornuftigt og forståeligt, for en besættelsesmagt må naturligvis bekæmpes.

Jeg vil godt kvittere hr. Langballe for det klare svar om muren, så længe den er på palæstinensisk land, og om bosættelserne som noget, der bør ophøre og rulles tilbage. Jeg håber også, det er hele Dansk Folkepartis opfattelse.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Kæmp for alt, hvad du har kært, dø, om så det gælder. Jamen det er klart, og man kunne også sige det med det Nye Testaments udtryk: Større kærlighed har ingen end den, der sætter livet til for sine venner. Sådan er det, og at dø for sit land vil vi alle sammen betragte som en dyd, hvis vi ikke er blevet fuldstændig forkvædet af ideologiske fraser. Det er noget andet end at være selvmordsbomber.

Jeg vil også sige, at det er også noget andet end det, som hr. Søren Søndergaard nævnte: at man i en ghetto sætter sig op mod en besættelsesmagt, vel vidende at det koster én livet; eller når man som i det tredje fly den 11. september går til angreb på gidseltagerne, vel vidende at det betød, at man måske ville dø af det, men i hvert fald ikke tog andre med sig i døden.

Der er altså en fuldstændig kvalitetsforskel her. En kristen kan vinde frimodighed til at sæt-

te sit liv på spil for sit land og for sin sag, men aldrig nogen sinde til at styre en bombe eller et fly med sig selv om bord ind i andre mennesker, især ikke uskyldige mennesker. Hvis man i den vestlige verden, blandt den vestlige verdens millioner, forsøgte at hverve nogle folk, der skulle gennemføre det, der blev gennemført den 11. september – der var vist mellem 20 og 30 om det – var der ikke 10, der ville melde sig. Sådan er det.

Lad mig så sige til sidst til fru Margrete Auken, at det er selvfølgelig 1967-grænsen, vi taler om.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg synes, det er meget, meget nyttigt og opklarende. Jeg er meget, meget glad for de svar, jeg får fra hr. Jesper Langballe, og så slår vi lige fast: Så holder vi op med at kalde det terror, når det er mod militære mål i det besatte område. Så er det lovlig modstand. Det er de angreb, der rammer civile, vi kalder terror.

Jeg vil godt spørge hr. Jesper Langballe: Hvis man nu er stærk nok til at have et kampfly og skyde missiler af mod civile palæstinensere – der ryger i hvert fald masser af dem ned i deres huse, og de ryger mod mennesker i lange baner – er det så mere anstændigt, fordi man ikke selv dør af det, end når palæstinenserne tager sig selv med, når de gør noget, der er fuldstændig lige så ødelæggende, som når israelerne smækker missiler ned i beboede områder, flygtningelejre osv. og smadrer masser af civile og deres hjem?

Kl. 11.20

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Nej, selvfølgelig er det ikke acceptabelt at smide missiler ned i en civilbefolkning. Men det var meget godt, spørgsmålet kom, for jeg ville egentlig have sagt noget om det før.

Hele konflikten er præget af bestialitet, men for mig at se er der trods alt forskel på, at man udløser en selvmordsbombe – en terrorhandling, som kun rammer sagsløse og dermed virkelig lever op til grundbetydningen af ordet terror – og det, at man som gengældelsesaktion rammer nogle Hamasledere, som Mossad ved befinder sig et ganske bestemt sted, hvor de gemmer sig i den civile befolkning i en eller anden karré, og der så ryger civile ofre med ved den gengældelsesaktion.

Jeg synes, der er en afgørende forskel. Der er en forskel på, om målet bare er at myrde sagesløse civile i flæng, eller målet er at slå fjenden for panden med den omkostning, at der ryger nogle civile med.

Formanden:

Så er det hr. Søren Søndergaard for en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg er sådan set fuldstændig enig med hr. Langballe i, at det afgørende kritikpunkt, det afgørende uacceptable er at myrde civile alene for at myrde civile. Men undskyld mig, det er ikke en speciel muslimsk opfindelse. Der er temmelig mange, også forskellige terrorgrupper i Vesteuropa, der kan konkurrere med islam. Det har ikke noget som helst specielt med islam at gøre. Ideen om at myrde civile bare for at myrde civile er desværre utrolig udbredt, og derfor er vi tilbage til det politiske indhold i sagen.

Jeg synes, det er rart at høre fra hr. Langballe, at man fra hr. Langballes side, og jeg håber som sagt også – det er ikke det, der fremgår af Dansk Folkepartis publikationer, men o.k. – at man også fra Dansk Folkepartis side lige så klart og tydeligt tager afstand fra muren på det palæstinensiske område, at man lige så klart og tydeligt tager afstand fra bosættelserne, at man kræver bosættelserne tilendebragt og kræver muren revet ned. Det synes jeg ville være et rigtig godt resultat af denne diskussion.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Jeg sagde ikke, at terror er en muslimsk specialitet, for den har vi også i Irland. Det var selvmordsbomber.

Jeg vil sige, at vist kan den vestlige verden opvise eksempler, der i bestialitet kan hamle op med det. Om hele den vestrefløjsterror, som for et par årtier siden grasserede – Rote Armee Fraktion, Baader-Meinhof-gruppen osv. – må man sige, at der faktisk var tale om en vestlig fanatisme, man kunne godt sige religiøs fanatisme, som kom islam temmelig nær.

I øvrigt må man jo sige, at helt nyt er fænomenet heller ikke. Mig bekendt foregik det første terrorbombardement mod en civil by i 1807, da englænderne lod brandbomberne regne ned over København.

Formanden:

Så går vi videre i ordførrækken.

Gitte Seeberg (KF):

Meget er sket, siden Folketinget sidst debatterede situationen i Mellemøsten for snart 2 år siden, og jeg vil gerne sige en særlig tak til hr. Niels Helveg Petersen, som har taget initiativ til forespørgslen, som jeg bestemt synes er på sin plads.

Det positive er, at det lykkedes at få både Israels og palæstinenserens accept af road map'en eller køreplanen for fred, som støttes af USA, EU, FN og Rusland. Det er også positivt, at udgangspunktet for køreplanen er oprettelsen af en selvstændig, levedygtig palæstinensisk stat. Det er faktisk et stort fremskridt i forhold til tidligere.

Kl. 11.25

Men desværre holdt de gode fremtidsudsigter ikke længe. Situationen synes langt fra en løsning. Det har en række af vi folketingsmedlemmer ved selvsyn kunnet konstatere i forbindelse med vort besøg i området i august måned. Våbenhvilen er brudt, og konflikten er optrapet på ny.

Men måske er der håb. De sidste dage har der været en lille tilnærmelse mellem parterne, men det synes svært, og vi må håbe på det bedste, når den nye palæstinensiske regering forhåbentlig snart kommer på plads. Her må målet være, at selvstyret hurtigst muligt må arbejde for en våbenhvile, og Arafat må acceptere, at den nye palæstinensiske regering får fuld kontrol over sikkerhedsstyrkerne, så man reelt er i stand til at slå ned på militante grupper på palæstinensisk område.

Fra palæstinensisk side må alt sættes ind på at stoppe terrorangrebene mod sagesløse israelere. Selvmordsaktionerne mod uskyldige civile, børn som voksne, findes der ikke ord for, men de er helt igennem uacceptable. Palæstinensiske myndigheder må anholde og retsforfølge alle terrorister og opløse terrornetværk og vise, at man ikke vil tolerere disse angreb.

Fra begge sider må der gøres en indsats, og i den forbindelse påhviler der som en af FN anerkendt stat Israel en særlig forpligtelse. Vi anerkender Israels ret til at beskytte sin befolkning mod terroraktioner, og Israel har en særlig historie. Man har tre gange været udsat for angrebskrige, og man har haft fjender på alle sider. Men jeg må også sige, at som udenrigsministeren også var inde på, er denne ret ikke ubetinget.

De israelske gengældelsesaktioner må ophøre. Gengældelsesaktionerne medfører yderligere eskalering af den i forvejen spændte situation, og det er uacceptabelt, at et stort antal sagesløse civile palæstinensere skal betale prisen for nogle få kyniske terroristers handlinger, uanset hvor grusomme disse handlinger er. Gengældelsesaktionerne, som også rammer civile, vil uvægerligt medføre større opbakning til de rabiate kræfter blandt palæstinenserne, f.eks. Hamas og Islamisk Jihad.

Disse likvideringer foretaget af Israel og ødelæggelse af palæstinensiske boliger og infrastruktur og blokering af veje er uacceptable. For kun et par uger siden blev tre boligblokke jævnet med jorden i Gaza, og 2.000 mennesker blev hjemløse. Der er intet, der berettiger en sådan fremfærd mod civilbefolkningen.

De israelske bosættelser i de besatte områder skal indstilles og afvikles, og det samme gælder den israelske støtte til bosættelserne i form af tilskud og skatterabat. På trods af køreplanen for fred har israelske myndigheder givet tilladelse til opførelse af 1.700 nye boliger. Det er klart i strid med Genèvekonventionen.

Det såkaldte sikkerhedshegn er også problematisk. Som jeg sagde før, anerkender vi naturligvis Israels ret til at beskytte sig selv mod terror, men hegnet i sin nuværende form er ikke løsningen. Som vi også så, da udvalget var i Israel og Palæstina, er hegnet mange steder ført langt ind på palæstinensisk område for at medtage israelske bosættelser, og hvis planerne i øvrigt bliver fuldført, sådan som de foreligger på nuværende tidspunkt, er der ingen bæredygtig stat tilbage.

Hegnet har meget store sociale og økonomiske konsekvenser for palæstinenserne, især fordi det afspærrer store landbrugsarealer, der tidligere har brødfødt palæstinensiske familier. Hvis hegnet bliver fuldført, vil over halvdelen af det palæstinensiske område herefter fortsat være besat af Israel, herunder den frugtbare Jordan Valley, og man kan klart befrygte, at hegnet ender med at blive den endelige grænse.

Palæstinenserne lever i dag under forfærdelige forhold som et besat folk med daglige trakasserier ved bare at bevæge sig uden for egen by: med blokerede veje til landsbyer og passager, hvor kun bosættere har adgang, og med checkpoints, undersøgelser og andre daglige besværligheder. Befolkningen eksisterer kun på grund af FN. Grænsen mod Israel er lukket, og palæstinenserne er i meget stort omfang arbejdsløse.

Det er også påkrævet med et stort genopbygningsarbejde, og vi yder fra dansk side vort, både i direkte støtte og via FN's organisation UNRRA. Jeg mener, vi skal være parat til igen at se på, om der er områder, hvor vi kan give støtte, herunder yde yderligere humanitær hjælp.

Det fremsatte forslag til vedtagelse støtter vi naturligvis. FN-resolutionen, som der henvises til, dækker fuldt og klart vores synspunkter, og Danmark stemte som bekendt også for denne resolution i sidste måned.

Kl. 11.30

Formanden:

Fru Margrete Auken som ordfører. ... Ja, så må vi tage hr. Niels Helveg Petersen som ordfører. ... Så er fru Margrete Auken her, værsgo.

Margrete Auken (SF):

Udenrigsudvalgets rejse til Israel blev dramatisk. Mens vi var der, brød i bogstaveligste forstand helvede løs, jeg ved ikke for hvilken gang, og satte atter en hård bremse på fredsprocessen, hvis man efterhånden orker at bruge det ord om det, som det foregår i Mellemøsten.

Men ud over det fik vi et frygteligt syn for sagn om konfliktens omfang. Vi fik også set, nogle af os fik genset, hvor slemt det går for sig på Vestbredden. Jeg kender faktisk ingen med hjerte i livet, der har besøgt de besatte områder uden at blive lamslået over, med hvilken menneskeforagt palæstinenserne behandles.

At israelerne lever under konstant angst for selvmordsbomber, som hele verden fordømmer, kan selvfølgelig aldrig blive en undskyldning for den ødelæggelse af palæstinenserens livsvilkår, som sker på Vestbredden. Det er svært at forestille sig, at der nogen sinde kan blive fred i området, før Israel begynder at behandle palæstinenserne som ligeværdige mennesker, hvad der understreges igen og igen af FN's resolutioner, sidst jo i vores vedtagelse her fra den 23. oktober, som fremhæver nødvendigheden af, at Israel respekterer fjerde Genèvekonvention.

Sandheden er, at der foregår så uhyrlige ting i området, at var det et hvilket som helst andet land, der gjorde det, ville vi ikke engang være i stue med dets officielle repræsentanter. Men Israel behandles med en nænsomhed, så man ikke skulle tro, det var voksne, ansvarlige folk, vi havde med at gøre.

Ud over chokket over det, der foregår, er det altså også rystende at se, hvad den konflikt gør ved os selv. Israelerne slipper af sted med at

krænke alt det, som hos andre lande medfører drastiske sanktioner. Noget af det, f.eks. mistanke om ulovlig besiddelse af masseødelæggelsesvåben, sendte os jo ligefrem i krig. Var det ikke også en anden af begrundelserne for krigen i Irak, at de tilsidesatte FN's Sikkerhedsråds resolutioner? Prøv lige at se, hvor mange FN-resolutioner Israel har siddet overhørig.

Når det gælder Israel, kan man ikke engang bekvemme sig til, og det er så det, vi har diskuteret nu om man kan, opsigse den begunstigede handelsaftale, skønt dens vilkår er groft tilsidesat og har været det længe.

Så kan man jo i øvrigt nærmest få kvalme af at høre regeringen true med alverdens sanktioner over for de lande, der ikke vil tage flygtninge retur, mens stemmen aldrig hæves mod Israel. Hvor længe mon man tåler så meget dobbeltmoral uden selv at tage skade på sin menneskelighed?

Situationen for vores eget vedkommende her i Danmark har dog her på det sidste, skal det så siges, været en lille smule opmuntrende. Det var dejligt, at Danmark sammen med de øvrige EU-lande stemte for resolutionen forleden, og nu håber vi jo så også og måske med rette, at der bliver sat handling bag ordene, sådan at vi kan begynde at øje nogle lyspunkter.

Jeg synes ikke, det er blevet tydeligt i debatten i dag, i hvor høj grad regeringen vil bruge de klare mål i Genèveplanen. Jeg vil godt igen understrege, at det, som er vigtigt, hvis der skal være en vis chance overhovedet, bare det mindste håb om, at vi kommer videre, er, at man bruger andre midler end dem, der blev brugt til Osloprocessen. Der er det indlysende, at dette, at man kan skimte målet og ikke prisgiver ulige parter til en forhandling, er det, der kan sætte lidt mere liv i vores forventninger til, at processen kan lykkes.

Jeg vil godt her spørge udenrigsministeren – jeg ved ikke rigtig, om han har tid til at høre det – om han eventuelt vil opfordre til og arbejde for, at EU deltager i den konference, der skal holdes i Schweiz som opfølgning på Genèveaftalen. Vi skal passe på, vi holder ordene ude fra hinanden, det er ikke den fjerde Genèvekonvention, jeg taler om nu, men den såkaldte Genèveaftale, som bl.a. jo ligger meget tæt op ad det, vi kalder Louisianainitiativet.

Er man villig til at gå ind og være med i processen? Det er et af de steder, hvor EU vil kunne gøre en forskel.

Jeg vil også gerne spørge regeringen, om man i det her forløb, hvis man får gang i road map'en igen, vil arbejde mere for, at der kommer en tilstedeværelse, en monitorering af processen. Det har jo også været et andet problem, at der ikke har været en international tilstedeværelse i området, som kunne følge, hvad der foregik. Israel har modsat sig det, men har jo alligevel tiltrådt fredsplanen så meget, at man anerkendte, at der skulle en monitorering på.

Man skal prøve, om man kan få EU-samarbejdet til at spille en aktiv rolle, selv om vi alle sammen erkender, at hvis ikke vi også får USA til at gå ordentligt ind i det her, så ser det sort ud. Men det er vigtigt, også for at få USA med, at EU bliver mere aktivt i det her forløb.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det hr. Niels Helveg Petersen som ordfører.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg vil gerne takke udenrigsministeren for, hvad jeg synes er en god redegørelse for en meget alvorlig for ikke at sige fortvivlende politisk situation. Det er en redegørelse, som er et godt grundlag for vores debat i dag.

Det Radikale Venstre stemmer med glæde for den fremsatte vedtagelse. Jeg mener, vedtagelsen med henvisningen til FN's Generalforsamlings vedtagelse af 21. oktober indeholder de rigtige elementer. For det første fastholder FN's Generalforsamlings vedtagelse visionen om en tostatsløsning, at to stater, Palæstina og Israel, kan leve side om side inden for sikre og anerkendte grænser. For det andet vil jeg også understrege, at vedtagelsen fastholder køreplanen for fred som grundlaget for det videre arbejde.

Vedtagelsen understreger betydningen af at afslutte besættelsen af de besatte områder, der begyndte i 1967. Specielt tager man i vedtagelsen afstand fra muren, hvis linjeføring kan umuliggøre en tostatsløsning og umuliggøre videre forhandlinger, og som i øvrigt jo er et symbol på fjendtlighed.

Her i Europa jubledes vi alle, da Berlinmuren, det forhadte symbol på Europas brutale opdeling, faldt. Jeg synes, det er vigtigt, at israelerne forstår, hvorfor en mur af denne type har en fatal symbolik i europæeres øjne. Jeg ser i den israelske debat, at der er folk, der påstår, at når man kritiserer Israel for dette, så er det udtryk for antisemitisme. Med dette har det selvfølgelig intet at gøre. Det har at gøre med, at vi europæere

selv har gjort nogle erfaringer med mure og deres virkninger.

Genèveaftalen har været inddraget i debatten. Jeg anser Genèveaftalen for at være et meget vigtigt dokument. Det nye og det gode ved Genèveaftalen er, at den opstiller realistiske endemål, som man kan arbejde hen imod. Genèveaftalen erstatter ikke køreplanen for fred, men komplementerer og supplerer køreplanen for fred.

Fra dansk side skal vi arbejde aktivt for at udnytte alle muligheder for at skabe bedre dialog mellem Israel og Israels naboer. Den danske regering skal fortsat støtte alle den type initiativer. Vi har gjort det før omkring Louisianainitiativet, og jeg vil stærkt opfordre til, at man undersøger alle muligheder for, at Danmark her kan spille en rolle for at fremme en dialog, der kan tjene til at berede vejen for en fredeligsgørelse.

Udenrigsministeren var i sin tale inde på det særlige problem, og det har flere andre jo også været, med eksporten fra Israel, eksporten, der også hidrører fra besatte områder og bosættelserne. Ministeren sagde:

»Regeringen vil arbejde for at sikre, at vi ikke igennem associeringsaftalen med Israel bidrager til en økonomisk konsolidering af bosættelserne. Varer importeret fra bosættelser kan ikke opnå præferencetold.«

Det er jeg aldeles enig med ministeren i. Det er klart, at der selvfølgelig her er tale om et politisk problem, men der er jo først og fremmest tale om et handelspolitisk problem. Der er tale om, at EU selvfølgelig må kræve, at handelsaftaler respekteres. Det drejer sig om at kunne respektere indgåede handelsaftaler, og det må EU insistere på.

Kl. 11.40

I første omgang er det jo Kommissionen, der skal gøre det. Det er jo inden for Kommissionens kompetence, og det bør være en dansk opgave at presse på så meget som muligt over for Kommissionen, for at dette arbejde fuldføres med stor klarhed og energi. Vi kan ikke bare se til, at indgåede handelsaftaler på dette punkt ikke respekteres.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at der har været meningsforskelle i dagens løb, og det er naturligt nok, men det overvejende indtryk af dagens debat er jo, at der er stor enighed i salen her om de hovedsynspunkter, som man må anlægge på konflikten her og nu.

Jeg vil gerne sige til hr. Jesper Langballe, som brugte udtrykket politikeroptimisme, at jeg i

hvert fald ikke har nogen politikeroptimisme om udviklingen i konflikten. Men selv om man ikke er særlig optimistisk og ikke rigtig kan se lyset i øjeblikket, så er der jo ikke noget alternativ til fortsat hårdt arbejde for at skabe fredeligsgørelse.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Der var et afsnit i hr. Niels Helveg Petersens ordførertale, som jeg syntes rummede mere retorik end substans. Det var afsnittet om mure, hvor det fremgik, at De Radikales ordfører ikke bryder sig om mure sådan i al almindelighed og analogiserede med Berlinmuren. Der er jo en forskel på en mur, hvorved man vil holde sin egen befolkning indespærret i en koncentrationslejr, og så en mur, det gælder f.eks. også de havemure, vi laver hjemme hos os selv, som skal holde voldsmand og dumme drenge på æbleskud ude af haven.

Jeg vil spørge hr. Niels Helveg Petersen, om han dog ikke er enig med mig i, at det vigtigste ved en mur er, at den står i skel.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Som vi ved, er det ulovligt at bygge uden for skellet. Jeg lagde også meget mærke til, at hr. Jesper Langballe kritiserede muren netop ud fra det synspunkt, at grænsedragningen for muren var absolut uacceptabel der, hvor den er planlagt opført.

Jeg sammenlignede ikke Berlinmuren med denne mur. Jeg sagde: Israelerne må forstå, at der især i europæeres øjne er en farlig symbolik i mure, og det synspunkt vil jeg gerne fastholde.

Første næstformand (Svend Auken):

Så går vi videre i ordførerrækken, og den næste er hr. Søren Søndergaard.

Søren Søndergaard (EL):

Jeg synes, der er grund til at slå fast, at når man er i Israel, så er alt jo ikke negativt. Det er utrolig vigtigt for mig i hvert fald at bruge denne her lejlighed til at sige, at det mod og den ukuelighed, man finder blandt israelske fredsaktivister, er al mulig beundring værd og er et mod og en ukuelighed, man ikke finder mange andre steder i verden.

Hvad enten det gælder at stille sig til rådighed for at forsvare palæstinensiske olivenlunde, som er ved at blive revet op med rode af israel-

ske soldater, eller det gælder om i det israelske samfund at arbejde for en sameksistens, så er det en fantastisk indsats, som må beundres.

Men den beundring kan altså ikke udstrækkes til at omfatte bosætterregeringen under ledelse af Ariel Sharon, som jo, og det må man jo sige ærligt, har lanceret en køreplan for krig. Det er jo en køreplan for krig, som Ariel Sharon har lanceret. Hvad er målet i den køreplan for krig? Det er at få måske ikke et Storisrael så i hvert fald et større Israel, dvs. et sammenhængende, jødisk, israelsk territorium fra Middelhavet til Jordanfloden. Det er at lave en bantustanisering, dvs. at indespærre de tættest palæstinensiske befolkede områder i nogle spredte enklaver, som kun udgør 50 eller 60 pct. af Vestbredden, og i forlængelse af det at gennemføre etniske udrensninger præcis af samme type som dem, man så i Bosnien.

Kl. 11.45

Det er jo den politik, der bliver gennemført. Det er jo den politik, der bliver fulgt. Uanset hvor meget Sharonregeringen har accepteret køreplan for fred, og uanset hvor meget Sharonregeringen har snakket forhandlinger, så er det den politik, der systematisk er blevet ført ud i livet.

Det er selvfølgelig i total modstrid med internationale love og vedtagelser, FN's Sikkerhedsråds resolution 242, som pålagde Israel at trække sig tilbage fra de besatte områder, og med den køreplan for fred, som vores egen udenrigsminister har været aktivt involveret i, om fastfrysning af bosættelserne. Den fastfrysning af bosættelserne, som var indeholdt, da udenrigsministeren tog initiativ til køreplan for fred, er allerede overskredet. Der har ikke været nogen fastfrysning, og derfor må man for at komme videre gå tilbage, ellers accepterer man den målsætning, som Sharonregeringen har.

Det, der jo er det forfærdelige i det her, især når denne her diskussion bliver blandet sammen med terror, er, at vi kan se, hvordan palæstinensiske selvmordsterrorister myrder uskylde civile, og det kan vi tage afstand fra med god ret. Men den daglige ydmygelse af den palæstinensiske befolkning ser vi ikke på vores fjernsynsapparater.

Vi ser ikke, hvordan roadblocks på palæstinensiske veje indebærer, at palæstinensere ikke kan passe deres arbejde, indebærer, at når man tager hjemmefra om morgenen, så ved man ikke, om man skal være 2 timer om at komme på arbejde, 4 timer om at komme på arbejde, eller

om man slet ikke kan komme på arbejde den dag, fordi man ikke kan komme igennem en roadblock. De viser ikke den ydmygende behandling, som foregår ved de her roadblocks, hvor der jo altså også er en del mennesker, der rent faktisk bliver skudt og dræbt. De viser ikke de problemer, der er med folk, der ligger og dør i ambulancerne ved de her roadblocks, mens de venter på tilladelse til at komme videre.

De viser ikke den enorme arbejdsløshed blandt palæstinenserne, der bl.a. giver sig udtryk i det fiskeriprojekt, som vi selv har støttet fra dansk side, hvor fiskerne ikke kan komme på havet, fordi israelerne nedlægger forbud mod det.

De viser ikke, hvordan palæstinensere ikke længere kan komme til at dyrke deres eget land, fordi der er opsat et sikkerhedshegn eller en sikkerhedsmur, og hvor man så fra israelernes side, kun når man har lyst til det, lukker folk igennem til at dyrke deres egen jord på den anden side af muren.

De viser ikke den konsekvens, der følger af, at man ikke bare sprænger bombemandens hus i luften, men nogle gange halvdelen af naboens hus, eller at det, der er ovenover eller nedenunder, ryger med i købet.

Vi ser ikke konsekvensen af, at den israelske hær og den israelske regering har ødelagt identitetskort i det besatte område, ødelagt skøder, ødelagt eksamensbeviser osv. Vi ser ikke de konsekvenser. Det er måske derfor, der ikke er en forståelse for, hvad det her betyder for den palæstinensiske befolkning.

Jeg tror, at vi skal holde os meget klart, at næsten halvdelen af den palæstinensiske befolkning er under 15 år, og det, vi ikke ser, ser de, og det er så sikkert som amen i kirken, at der kommer en reaktion fra den del af befolkningen. Jeg er ikke sikker på, at den reaktion kun kommer på palæstinensisk land. Den kommer også i forhold til Israel, og den kommer også i forhold til resten af verden, som har accepteret det her.

Problemet er jo, at uanset hvor mange køreplaner der bliver lavet for fred, så kommer vi ikke nogen vegne, hvis ikke der bliver lagt et pres på dem, som opretholder en ulovlig besættelse nu i mange årtier. Det er derfor, at vi fra Enhedslistens side gang på gang har understreget vigtigheden af at tage spørgsmålet om toldunionsaftalen op. Vi er glade for, at udenrigsministeren sagde, at det ville man gøre. Vi er lidt skeptiske, fordi det har man sagt før, men vi håber selvfølgelig, at udenrigsministeren denne

gang får mere held med det, end han har haft tidligere.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Ret skal være ret. Der var en halv sætning i hr. Søren Søndergaards ordførertale om den palæstinaarabiske terror sådan lige hurtigt overstået: Det kan vi alle sammen være enige om – og så videre til dagsordenen.

Jeg vil gerne spørge hr. Søren Søndergaard, som klarer det her spørgsmål med, at det er vi alle sammen enige om, så det behøver vi ikke tale mere om: Er der i de krænkelser, Israel tilføjer palæstinaaraberne, og som jeg ikke skal bestride, blot en mikroskopisk undskyldning for selvmordsbomberne, for den terror, der udelukkende sigter på at ramme civile, ramme kvinder og børn? I så fald er der jo faktisk ikke rigtig nogen løsning på det, for sagen er jo den, at disse terrorhandlinger nemlig ikke bare er svaret på de krænkelser, men de udløses med fuldstændig systematisk sikkerhed. Når krænkelserne udebliver, når der har været en periode med fred, når Israel har vist velvilje, og det ser ud til, at nu begynder køreplanen, så er der en ting, man kan regne fuldstændig sikkert med, nemlig at så udløses der i et stormagasin i Haifa en terrorbombe, der rammer 100 mennesker.

Kl. 11.50

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Nu ved jeg ikke, hvordan hr. Jesper Langballe fik det indtryk, at min fordømmelse af terrorbomber mod civile var hurtigt overstået. Jeg tror, at hr. Jesper Langballe kan kontakte de deltagere, der var på turen til Israel og Palæstina, herunder sin egen partifælle hr. Peter Skarup, og høre, hvem der meget kraftigt tog det spørgsmål op over for de samtalepartnere, vi havde blandt palæstinenserne. Jeg vil være helt tryk ved, at hr. Jesper Langballe foretager det studium.

Nej, der er ikke nogen undskyldning for at ramme uskyldige civile, absolut ingen undskyldning. Det skal fordømmes, og det skal man være imod. Men hvis ikke man prøver at forstå årsagerne til, at det sker, hvis man ikke prøver at forstå den desperation, der er årsagen til, at det sker, så kan man aldrig nogen sinde få det forhindret.

Hvis man bare tror, at det er et religiøst spørgsmål, og at det er noget, som sker, fordi det

står i Koranen, jamen så vil det jo fortsætte i al evighed, for Koranen er der. Men det er ikke, fordi det står i Koranen. Det er, fordi der er nogle sociale, økonomiske og levevilkårsmæssige betingelser, fordi der er så mange palæstinensere, som har mistet familiemedlemmer, at der er nogle, der tyr til den mulighed, som de ser som den sidste udvej. At det så absolut ikke er nogen udvej, er så en helt anden sag. Men man skal forstå baggrunden for at kunne bekæmpe den.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Jeg synes, det er rart at få et referat af, hvad hr. Søren Søndergaard har sagt på turen til Israel, men det, jeg tænkte på, var måske mere, at den danske offentlighed også skulle høre lidt om det; hele befolkningen har jo ikke været med på den tur.

Hr. Søren Søndergaard siger, at det fundamentale problem er årsagerne til, at det sker, ja, det er det jo, og jeg kan altså forstå på hr. Søren Søndergaard, at årsagerne ikke er religiøse. Det mener jeg er en fejltagelse. Den er vidt udbredt, og så længe den er det, har man ikke forsynet sig selv med en dømmekraft, der gør en i stand til at bidrage til nogen som helst løsning.

Det er ganske givet rigtigt, at den rystende fattigdom og udsigtsløshed, der hersker blandt palæstinenserne, er en væsentlig årsag, men man skal ikke glemme, at det religiøse problem ligger bag fattigdomsproblemet. Islam holder med en jernhånd et samfund i passivitet, i stagnation, i tilbagegang, og det ligger bag terror. Det står ikke i Koranen, at man skal smide med selvmordsbomber. De var ikke opfundet på Muhammeds tid, men der står, at hvis man dør for Islam, så ryger man lige lukt i Paradiset, og imamerne kan til enhver tid tolke, hvad det er at dø for Islam.

Første næstformand (Svend Auken):

Vi bevæger os lige på kanten af, hvad jeg mener er acceptabelt at sige i Folketinget om andre trossamfund osv., men jeg vil ikke gribe ind.

Kl. 11.55

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg vil ikke diskutere religion med hr. Jesper Langballe. Det er noget, der generelt interesserer mig ret lidt, og efter min bedste mening har det ingen betydning for det, der foregår i Palæstina, for om folk så skulle lade være med at sprænge

sig selv i luften, men i stedet for skulle lave udsigtsløse angreb bevæbnet med et gevær eller en håndgranat mod israelske stillinger, er sådan set fuldstændig ligegyldigt.

Det, der er det store spørgsmål, og som alle bør forholde sig til, er: Hvad er grunden til, at tusindvis af palæstinensere opfatter deres liv så udsigtsløst, at de er villige til at dø for at bekæmpe det, de opfatter som grunden til deres udsigtsløshed? Det er det store spørgsmål.

Problemet er, at de har fuldstændig ret i, at det, der er grunden til deres udsigtsløshed, er den vedvarende besættelse af deres land, og den besættelse skal bringes til ophør.

Når den besættelse så er bragt til ophør, og hvis der så er nogle, der stadig væk vil lave selvmordsbomber, så er det klart, at så skal de bekæmpes på dét tidspunkt, præcis lige så meget, som de skal bekæmpes nu, men det, at der er nogle, der vil lave selvmordsbomber, er ikke nogen som helst argumentation for eller noget som helst indspark i en politisk debat om ophøret af besættelsen. Besættelsen skal bringes til ophør, jo før, jo bedre.

Første næstformand (Svend Auken):

Så går vi videre i ordførerrækken.

Betina Hoffmann (KD):

Da vores ordfører på området desværre ikke kunne være til stede, skal jeg på Kristendemokraternes vegne fremføre følgende:

Situationen i Mellemøsten tegner sig desværre alt andet end lys. Det gjorde den i øvrigt heller ikke, da Folketinget på vores foranledning havde en forespørgselsdebat om situationen i Mellemøsten i januar 2002.

Situationen har ikke siden da været fuldstændig fastlåst, det har den ikke, men vi er i dag der, hvor vi så ofte før har været, når det gælder forholdet mellem Israel og den palæstinensiske myndighed, at det er svært at finde lyspunkter.

Den danske regering bidrog ellers både før og under det danske EU-formandskab til at bringe håb om en fredelig løsning af konflikten mellem israelere og palæstinensere. Den såkaldte køreplan for fred blev lanceret af Danmark, og efterfølgende accepterede verdenssamfundet den med den såkaldte kvartet som drivende kraft.

Jeg skal her undlade at komme ind på alle mellemregningerne, men konstatere, at såvel palæstinenserne som israelerne kom om bord, om end ikke begejstrede, begejstringen var behersket og betinget.

I dag må vi beklageligvis konstatere, at køreplanen er blevet skudt godt og grundigt i sænk, og at volden eskalerer i området.

Medlemmer af Udenrigsudvalget havde i september i forbindelse med udvalgets rejse til Israel og det palæstinensiske selvstyreområde ved selvsyn lejlighed til at erfare, hvordan gryende optimisme kan forsvinde som dug for solen overnatt. Denne gang var det en selvmordsbomber i Jerusalem, der fik håbet til at forsvinde.

Køreplanen for fred er reelt aldrig blevet implementeret. Palæstinenserne, som ifølge køreplanens første fase skulle gøre op med den terrorvirksomhed, der udgår fra især Gaza, men også fra Vestbredden, har end ikke vist reel vilje hertil, kræfter terroriserer den israelske befolkning med selvmordsbomber osv.

Arafat har hverken formelt, og da slet ikke reelt, vist vilje til at overlade magtbeføjelser til den palæstinensiske premierminister. Det er ikke for meget sagt, at Arafat er en væsentlig del af problemet for at opnå en fredelig løsning på konflikten mellem Israel og palæstinenserne og har været det lige siden Camp David i 2000, hvor Arafat smed en historisk mulighed for fred og palæstinensisk stat på gulvet.

Man kan selvfølgelig diskutere, hvor mange muligheder den palæstinensiske myndighed har haft for at slå ned på de yderliggående kræfter som Hamas og Islamisk Jihad, men det er for så vidt en meget teoretisk diskussion, for viljen til at afprøve muligheden har ikke været til stede.

Israel på den anden side har lidt tro på en forhandlingsløsningsproces frem mod etablering af en selvstændig stat som forudsat i køreplanen. Man kan vel nærmest sige, at de har taget sagen i egen hånd, er sprunget direkte til køreplanens sidste fase, der bl.a. vedrører grænsedragning, jeg tænker her på opførelsen af det såkaldte sikkerhedshegn.

Med de mange penge, opførelsen af sikkerhedshegnet koster, kan det ikke opfattes som en midlertidig sikkerhedsforanstaltning fra israelsk side. Tværtimod tegner det et forsøg på grænsedragning, som er uacceptabel og en blokering for køreplanens gennemførelse. Sikkerhedshegnet er desuden med til at forpuste dagligdagen for mange palæstinensere og skille familier og landsbyer ad.

Kl. 12.00

Jeg vil gerne understrege, at det ikke er sikkerhedshegnet i sig selv, der angribes, det er placeringen. Blev hegnet opført på den grønne lin-

je, var der ikke noget at komme efter, men det er der nu, sådan som det også i sidste måned kom til udtryk i en FN-resolution.

Mellemøsten er naturligvis mere end konflikten mellem Israel og palæstenserne. Men det er ikke desto mindre de to folk og først og fremmest deres ledere, der skal bidrage til, at der bliver fred i Mellemøsten.

Jeg vil dog ikke undlade at nævne den trussel, som kræfter i Iran, Syrien og andre lande udgør for en fredelig løsning og ikke mindst Israel. Men lige nu er der brug for at lægge pres på såvel israelerne som palæstenserne, så blodudgydelserne og lidelserne for begge folk kan stoppe.

En tostatsløsning er for såvel Israel som palæstenserne den eneste holdbare løsning, og selv om køreplanen ser ud til at være skudt i sænk, så har den været og er fortsat et nyttigt instrument – altså hvis parterne vil.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg vil godt takke for en god debat, en debat, som indimellem har været mere ophidset, end man havde kunnet forvente. Alle er enige om, at køreplanen er et godt redskab, alle er enige om, at Genèveaftalen dernede er et godt supplement. Alle er enige om, tostatsløsningen må blive den endelige løsning, og alle minus Marshalløerne, Mikronesien og Enhedslisten er enige om, at FN's resolution er en god resolution.

Alligevel vil de, der har overværet debatten, have indtryk af, at vi er rygende uenige. Når vi på trods af den kraftige enighed kan virke rygende uenige, så kan man vel egentlig godt forestille sig, at det er svært at lave fred i Mellemøsten.

Jeg vil godt her koncentrere mig om det væsentligste perspektiv, og det var faktisk det, hr. Jesper Langballe sagde under sin tale. Der er problemer, der ikke har nogen løsning, sagde han, og måske stod vi her med et af de problemer, der ikke har nogen løsning. Det er der også andre kloge mennesker der har sagt og taget sig til hovedet, og alligevel er vi jo forpligtet til at se at finde løsninger. For findes der ikke nogen løsning, så findes der kun et fortsat virvar og en fortsat konflikt.

Derfor skal der findes en løsning, og alle ved jo også, hvor den ender, både i Israel og i Palæstina. Den ender med de to stater.

Hvorfor skal vi så så meget ondt igennem på vejen til de to stater, som må komme? Ja, det skal vi åbenbart af to grunde. Den ene er palæstensen

ernes håbløshed, som hr. Søren Søndergaard var inde på. Den situation af håbløshed, de har, fører naturligvis til fortvivlelsens selvhjælp eller nødhjælp. Når man ikke kommer videre ad forhandlingsvejen, så vil de, som tager den anden vej, jo naturligvis tage den for at få deres løsning, for at få deres berettigede palæstinensiske stat.

Så på den ene side har vi altså det, der forhindrer tostatsløsningen. Det er på den palæstinensiske side håbløsheden, men håbløsheden fører jo så til eller fremmes af disse organisationer, som simpelt hen ikke vil acceptere Israels eksistens, som så udnytter håbløsheden til at få flere proselytter.

Det er jo klart, at der på palæstinensisk side er folk, Hamas, Jihad – det er jo ikke nogen hemmelighed – som simpelt hen ikke ønsker fred, som frygter fred. Og derfor ved vi også godt, at hver gang vi nærmer os en fred, så sprænges der en bombe, helst så voldsom som muligt, således at Israel gengælder, helst så voldsomt som muligt, og så er fredskræfterne slået ud.

Det er utrolig let at slå fredskræfterne ud af spillet dernede. Det er først en selvmordsbombe og så en eskalering i gengældelsen, så er det slut. Det ved man selvfølgelig fra Hamas' og Jihads side, og det spiller man på. Og det spiller så den israelske ledelse med på og er dermed med til at ødelægge tostatsløsningen. Det er den ene side.

Den anden side er den israelske frygt, frygt for, at tostatsløsningen bare er en omvej til at ødelægge Israel for good and ever. Der er i Israel er i dyb frygt for, at man ikke mener tostatsløsningen alvorligt, heller ikke de, som går ind for den på den arabiske side, men bare siger, det er det længste, vi kan komme nu, så knækker vi dem i anden runde.

Og den frygt er jo det, der får bosætterne til at sige, at vi slet ikke må få noget Palæstina, og får ledende israelske politikere til at sige, at Palæstina findes, det ligger i Jordan. Det er de to yderpunkter.

Yderpunkterne får vi aldrig til at bevæge sig mod hinanden. Vi må bare sige, at det er ekstremister, og de må ikke få nogen indflydelse på fredsprocessen, for ellers får vi ingen fred. Det store, brede flertal vil jo have fred. Hvis vi skal have fremmet det, så skal vi altså have gjort det tydeligt for israelerne, at der ikke er grund til at frygte, at tostatsløsningen er begyndelsen til enden.

Det skal være tydeligt for palæstinenserne, at tostatsløsningen også er, hvad man går ind for, hvor man vil beskytte, og hvor man vil sikre, at de får deres stat. Derfor er det også vigtigt, at den regering, der kommer i Palæstina, også får resultater, så det er tydeligt, at forhandlingsvejen, den politiske vej, giver resultater, som terroren ikke giver.

Kl. 12.05

Det er punktet, selv om man kunne tvivle på, at der findes en løsning efter alle de fredsplaner. Jeg tror, der har været 77 fredsplaner nu, som alle sammen har lidt skibbrud, men det er jo alligevel den løsning, vi må gå frem mod.

Der er det jo rigtigt – jeg tror, det var fru Margrete Auken, der var inde på det – at Israel ikke kan opretholde sin eksistens som jødisk demokratisk stat, hvis ikke Israel kommer af med de arabiske områder.

Når nogle, som går ind for tostatsløsningen, siger til os, at det ikke er venligt over for Israel, så jo, det er meget venligt over for Israel, for Israel vil ikke eksistere, hvis ikke Israel får en tostatsløsning. Jo, Israel kan så eksistere, men så er det ikke som en jødisk stat, som fru Auken var inde på. For befolkningsudviklingen betyder jo, at det arabiske befolkningselement vil blive større end det jødiske, og det vil sige, at for at bevare den som jødisk stat vil man så skulle indføre apartheid, og så er det ikke nogen demokratisk stat. Så enten mister man demokratiet, eller også mister man det jødiske særpræg på staten. Derfor har de, som vil Israel det godt, kun én vej, og det er tostatsløsningen.

Det er hovedsynspunktet. Det er det, det hele drejer sig om, som jeg ønskede at rekapitulere her. Så skal jeg selvfølgelig besvare nogle af spørgsmålene, som er blevet rejst her under debatten.

Ja, regeringen støtter naturligvis det videre arbejde med Genèveaftalen, ligesom vi støttede Louisianaprocesen, og jeg agter faktisk at bevilge penge i det omfang, jeg kan. Der må vi se, hvad finanslovforhandlingerne ender med. I det omfang jeg kan, agter jeg, ligesom vi gjorde med Louisiana, også at støtte et videre arbejde med Genèveprocessen, informationen omkring Genèveresultatet.

Nu er der jo ikke længere planlagt en oprindelig ceremoni, som der var tale om, til den 4. november. Nu er det udskudt til den 20. november, så det bliver slet ikke så ceremonielt, som der var tale om. Så det, vi vil gøre, er at støtte videreformidlingen af resultatet.

Men jeg vil også gøre opmærksom på, at der også ligger Ayalons og Nusseibehs fredsplan fra i sommer, som jeg også synes var fornuftig. Så jeg ser Genèveaftalen som bevis for det, vi også ser med Louisiana, og som min forgænger ville vise med Louisiana, at de to parter faktisk kan få formuleret vejen til fred og freden. Derfor støtter vi den, og derfor støttede vi Louisiana, og derfor vil vi også støtte Genève.

Men jeg vil også støtte Ayalon og Nusseibeh. Det er vigtigt at demonstrere, at de altså kan løse problemet. Der er nogle, der kan. Men det er jo også vigtigt at understrege, at når det i sidste instans endelig skal løses, så er det jo parternes regeringer. Vi kan ikke komme udefra og sige: Genèveaftalen er nu lov, den vedtager vi i FN. Det er jo parterne, som skal stå inde for slutaftalen. Men vi kan da inspirere, og vi kan anbefale.

Til hr. Jeppe Kofod skal jeg sige, at vi også finder, at grundstøtten til UNWRA skal øges, og derfor agter vi jo også at øge den med 10 mio. kr. fra 2005. Vi finder også, at overvågningsmekanismen er vigtig. Den er ikke i road map'en. Der står kun, at kvartetens medlemmer vil mødes og holde øje med det og drøfte situationen, men det, der er brug for, når man taler overvågningsmekanisme, er jo ikke, at kvartetten mødes og vurderer situationen. Det er jo, at der er nogen, der overvåger, at checkpoints f.eks. ikke går umenneskeligt til.

Det går vi ind for, og israelerne går også ind for det, men under USA's ledelse, for øjeblikket alene med USA. Vi ønsker selvfølgelig, at kvartetten, og andre kan også komme ind i billedet, leverer en direkte overvågningsmekanisme. Det er vi også indstillet på, men det kræver, at man byder dem velkommen. Man kan jo altså ikke kæmpe sig ind og placere en overvågningsmekanisme.

Derfor ønsker vi jo også at forlænge TIPH'en i Hebron, fordi der har vi jo kernen til en overvågningsmekanisme, som vi jo rent faktisk har i Hebron. Vi er også indstillet på at forlænge den næste gang, som vi selvfølgelig skal orientere Nævnet om til sin tid.

Omkring tolden, som spillede en meget stor rolle for flere i debatten – og med rette – vil jeg sige, at man ikke kan få præferencetold for produkter lavet uden for Israel. Associeringsaftalen er med Israel og er naturligvis ikke for de besatte områder, og de, som producerer dér i bosættelserne, kan ikke få præferencetold.

Så er der spørgsmålet om deklarereringen. Det er jo så der, vanskeligheden er. Man lægger pro-

dukter fra bosætterområderne ind i israelske kasser, som i øvrigt kommer fra Haifa. Der skal være ordentlig kontrol, og det skal indskærpes. Det agter vi også at gøre. Det gør vi også. Det gør man også i EU. Der vil den også blive indskærpet og blive styrket.

Jeg kan sige, at Israel har 2 måneder til at bevise, at tingene i kasserne er rigtigt deklareret, og er de ikke det, rejses der en toldsag mod dem. Min opfattelse og oplevelse er, at vi godt kan forvente, der meget snart forekommer opkrævninger af den tarifmæssige told, så Skatteministeriet er også opmærksom på det. Det er EU også.

Til sidst skal jeg sige nogle korte bemærkninger. Til hr. Per Dalgaard: Der er ikke ført bevis for, at beløb til palæstinenserne går til terror. Tværtimod er der meget fin kontrol med de danske bevillinger til palæstinenserne, og ud fra al vores bedste kontrol, som er ret finmasket, så går der intet til terror. Kommissær Patten har også været nede i det flere gange og har heller ikke kunnet se, at noget går til terror.

Ja, så tror jeg, jeg har været igennem.

Kl. 12.10

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg vil gerne sige tak for et i mange henseender rigtig udmærket svar. Jeg vil godt spørge til det der med begge parter, der skal ophøre med terror, og det er jo fuldstændig rigtigt. Jeg ved jo, at udenrigsministeren er opmærksom på, at der faktisk gik måneder, hvor hudnaen virkede, og hvor Israel i den periode sådan hver anden, tredje dag slog en ihjel, sådan, nå, der skete ikke noget, okay, så tager vi én til, så tager vi én til, indtil det eksploderede.

Og der vil jeg da godt spørge udenrigsministeren, om man ikke godt vil indskærpe over for Israel, at det altså er vigtigt, at når der kommer en fredsaftale fra den ene side, er det ikke nok bare at sige: Den er vi ikke med i, den kommer ikke os ved. Den var det, vi hørte, da vi var der med Udenrigsudvalget. Det var jo en ensidig aftale over hos palæstinenserne. Den behøvede israelerne ikke at respektere, derfor kunne de fortsætte med deres targeted killings, som jo altså forløb under hele perioden.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Blot lige til en lille ting i udenrigsministerens svar til hr. Per Dalgaard. Der blev det sagt med

meget stor sikkerhed, at pengene til Arafat ikke var gået til terror. Hvordan regner man nu det ud? Altså hvis jeg giver en terrorist 100 kr., så kan jeg godt forsikre, at lige netop mine 100 kr. ikke gik til terror, de gik til hans eftermiddags-cigarer.

Men altså er det ikke lidt meningsløst? Hvis man forsyner en terrorist med penge, fuldstændig uanset hvad man mener, de penge er øremærket til, så støtter man terroristen. Jeg synes, at spørgsmålet må være et andet, nemlig i hvilket omfang Arafat selv er ansvarlig for terroren. Og det kan så være et spørgsmål, der er vanskeligt at komme til bunds i.

Men at sige, at lige netop de penge, Danmark har givet, ikke går til terror, synes jeg er lidt kunstigt.

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Ja, det er jo altid det, hr. Jesper Langballe rejser, at hvis man nu giver en mand 100 kr. til at købe en given ting for, så går han ned og bruger den hundredkroneseddel til at købe den givne ting, og så behøver han ikke bruge sine egne 100 kr., så kan han bruge dem til noget andet. Det er jo det sædvanlige forskydningsproblem.

Men vi ved altså efter bedste overbevisning, at de penge, vi giver, går til konkrete projekter, og de bliver så lavet: kommuneprojekter, fattigdomsbekæmpelse, demokratiopbygning osv.

Men det er da klart, at så behøver han ikke at bruge sine egne penge til det. Nu har han heller ikke ret mange penge selv, han kunne bruge. Men vi kan sige, at vores penge bliver brugt til de projekter, og det har vi altså styr på. EU har også rimelig styr på det.

Så er spørgsmålet, om han så derved indirekte får frigjort nogle midler til at stå bag terroren og de våben, der leveres, og som vi jo ved er leveret via skakter, det er der jo ført bevis for, og skibe. Hvor meget står Arafat bag det?

Jamen det er jo hele problemet. Det ved man jo rent faktisk ikke. Arafat benægter det jo naturligvis totalt, men mange hævder, at han i virkeligheden på en eller anden måde giver grønt lys for det.

Det er jo derfor, vi lægger så meget vægt på – og at road map'en også gør det – at der kommer en statsminister, der er ansvarlig, og som også i sin regering har ansvaret for sikkerhedsstyrkerne. Det var det, Abu Mazen ikke kunne få. Man kan så få en mærkelig mistanke om, hvorfor han ikke kunne få det. Og derfor gik han jo også.

Han kunne ikke tage ansvaret for forhandlingerne med israelerne, når han ikke kunne vide, om han kunne sikre sig kontrollen over sikkerhedsstyrkerne. Og det er præcis det samme spørgsmål, Qurei og Arafat åbenbart diskuterer meget voldsomt mellem sig, siden Qureis regering ikke blev taget i ed senest tirsdag aften, som den skulle ifølge deres lov. Og nu fortsætter de så med en »caretaker-regering« – viceværtsregering.

Så der er et problem der. Og det er det, vi peger på, og det er det, vi har peget på hele tiden over for Arafat med køreplanen, at det skal overdrages til en ansvarlig statsminister, og det er det, han ikke har villet. Og det skal han gøre.

Ja, og det er jo rigtigt, som fru Margrete Auken sagde, at Israel ikke benyttede den pause til at være fredsskabende, og derved svækkede man også Abu Mazen.

Kl. 12.15

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Jeg vil gerne takke udenrigsministeren for de tilkendegivelser, der kom i forbindelse med besvarelsen.

Når man taler om det palæstinensiske selvstyres mulighed for at slå ned på terrorinfrastrukturen, vil jeg bare oplyse udenrigsministeren om, at Abu Mazen jo aldrig fik mulighed for det fra israelernes side.

Den uge, hvor Udenrigsudvalget var på besøg i det palæstinensiske område i Israel, oplevede vi det ved selvsyn. Hvad skete der få timer efter, at Abu Mazen, den tidligere premierminister, havde fået overbevist Arafat om en 5-punkts-plan, hvor man skulle gribe ind over for terroristerne, opløse deres infrastruktur, arrestere de forskellige elementer i det palæstinensiske samfund? Hvad skete der få timer efter, at planen var godkendt?

Da så vi – vi var i Gaza – at israelerne sendte nogle fly og kamphelikoptere ind over og likviderede Abu Shanani, en meget fremtrædende Hamasleder, som i øvrigt gik ind for at håndhæve hudnaen. Det var det, der skete. Hvorfor gjorde israelerne det? De gav altså aldrig Abu Mazen chancen for at gribe ind.

Jeg synes, at når man kigger på den her problemstilling, er det meget vigtigt, at man også siger til Israel: De der fortsatte målrettede likvideringer på alle mulige mærkværdige tidspunkter ødelægger enhver chance for, at en premiermini-

ster kan gribe ind over for terroreren, som der skal gribes ind over for.

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg er meget ked af det, men jeg er ikke i stand til at lave en konflikt på det her spørgsmål. Vi er faktisk enige, på trods af at vi nu har diskuteret over 2 timer; vi er desværre enige.

Det er fuldstændig rigtigt, som jeg sagde før, at Abu Mazen ikke fik chancen. Der er flere faktorer, som forhindrede Abu Mazen i at få den succes, som kunne have hjulpet fredsplanen frem. Den ene var, at Arafat ikke gav ham kontrol over sikkerhedsstyrkerne, og derfor blev det ikke troværdigt. Han kunne ikke håndtere situationen troværdigt, og derfor gik han jo også af.

Den anden var, at Israel ikke gav ham de indrømmelser, han skulle have, som nu ser ud til at være på vej til Qurei, i forbindelse med arbejdspladser til palæstinenserne, i forbindelse med pengetilbageførsel til palæstinenserne og i forbindelse med at løfte disse spærringer, så de kunne komme til at arbejde, bevæge sig og sætte gang i deres liv. Det gjorde Israel ikke, og USA gjorde det jo heller ikke. Så der var mange, der forhindrede Abu Mazen i at blive en succes; skylden er ikke kun palæstinenserens.

Det er også rigtigt, at når man siger, at de skal arrestere terrorister og have hele sikkerhedsapparatet under kontrol, er der jo ikke rigtig viden om, hvordan det sikkerhedsapparat fungerer. Samtidig har man altså ødelagt mange muligheder – ved at ødelægge så meget af infrastrukturen – for at sikkerhedsapparatet kan fungere, som det skulle fungere, hvis det skulle fungere korrekt. Der er bare ikke nogen sikkerhed for, at det fungerer korrekt, og det er derfor, det er så vigtigt, at det kommer under premierministeren.

Første næstformand (Svend Auken):

Så går vi til anden runde. Der er foreløbig to ordførere, der har meldt sig. Den første er fru Margrete Auken, og derefter er det hr. Søren Søndergaard.

Margrete Auken (SF):

Jeg synes, det har været en rigtig god debat. Det eneste parti, jeg sådan set var lidt bestyrtet over, var faktisk Kristendemokraterne, som jo var på nippet til virkelig at lægge sig på den virkelige ultralinje der, men det må så være op til deres egne interne diskussioner om, hvis menneske-

rettigheder de synes, der skal kæmpes for. Jeg skal ikke komme nøjere ind på det i den her sammenhæng, og da ordføreren, som har været med i Mellemøsten, ikke kunne være til stede, ville det også være unfair at gå ind i debatten om det.

Jeg vil godt tage fat i nogle af de emner, som vi slet ikke har berørt i dag, f.eks. alle de mange, mange fanger, Israel har taget, hvor de indimellem bare har ryddet banen, hvor folk er væk, hvor man ikke aner, hvor de er henne. Vi fik at vide, da vi talte med UNWRA's repræsentant, Peter Hansen, at han mangler nogle. Der er vist 27 – jeg kan ikke huske tallet nøjagtigt, men det var noget i den retning – som han ikke aner, hvor er henne, og som han ikke kan få oplysninger om.

Det var jo også noget af det, USA's ambassadør, Daniel Kurtzer, påpegede meget kraftigt: at der intet er sket fra Israels side i den del af det. Det er meget alvorlige ting, som Israel ikke har gjort for at leve op til road map, og det med fangerne er en afgørende del.

Det med checkpoints, som hr. Søren Søndergaard gjorde opmærksom på, er en meget afgørende del, for at det her fungerer, så disse mennesker kan få nogle livsvilkår, hvor de kan komme til at leve.

Kl. 12.20

Men jeg vil egentlig godt lige have de her fanger med ind i billedet, for det er jo rystende, at folk kan forsvinde i tusindvis – nu citerer jeg igen den amerikanske ambassadør – at det er i tusindvis, der bare sidder et eller andet sted, og som sandsynligvis bare, havde jeg nær sagt, tilfældigt er blevet arresteret under det her forløb. Det bør høre med i beskrivelsen, og her skal Israel altså også reagere.

Det er meget, meget svært i en så ulige situation, som vi har med Israel/Palæstina, at gå ind og tale, som om det er jævnbyrdige parter. Jeg tror også, at det var hr. Søren Søndergaard, der på et tidligere tidspunkt i dag gjorde opmærksom på, at ubalancen er så stor, at det nærmest er tarveligt at tale om balance, når den ene part stort set er afskåret hele vejen igennem og er så mast, som den er. Jeg vil altså godt have det nævnt her, og så håber jeg, at udenrigsministeren vil give gode svar til den del af road map'en.

Så er jeg selvfølgelig stadig væk lidt ked af, at vi ikke har en klar tilkendegivelse af, at de mål, der ligger i Genèveaftalen – eller man kan kalde det Louisianaaftalen, de er ikke så langt fra hinanden; det er sådan meget det samme, der bliver

sagt – også indlysende er de mål, som vi skal nå, sådan at vi ikke bliver ved med at sende et signal om, at det må de tinge sig frem til.

Det er meget klart blevet sagt til os, at der er forskel på markedet, hvor man tinger, og så fastprispolitikken, og jeg tror, at vi har brug for at tilbyde alle parter en fastprispolitik, så de ved, hvad de kan få med det internationale samfunds støtte, og det ligger alt sammen i de FN-resoluitioner, vi også bygger vores forslag til vedtagelse på i dag.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det hr. Søren Søndergaard.

Hvis der er andre ordførere her ved anden runde, bedes de melde sig.

Søren Søndergaard (EL):

Under andre omstændigheder ville jeg selvfølgelig have takket udenrigsministeren for en sammenligning af Enhedslisten med USA og Mikronesien. Jeg ved ikke, hvem vi er mest sammenlignelig med, men lad det nu ligge.

Nej, må jeg sige til udenrigsministeren, Enhedslisten støtter fuldstændig den FN-resoluition, som er lagt frem her. Vi vil selvfølgelig også stemme for det forslag til vedtagelse, som er fremsat i Folketinget. Når vi ikke har været medforslagsstiller, er det, fordi vi mener, at det, der står i den, er selvfølgeligheder. Det, der burde være opgaven efter den her debat, var at gå et skridt videre ved at sige: Hvordan får vi lagt et pres for at få det her udmøntet i praksis?

Vi har jo diskuteret spørgsmålet om toldunionsaftalen, som jo har interesseret os gennem årene, ligesom jeg forstår at andre partier har interesseret sig for den, og vi kan konstatere, at man gennem årene har sagt, at nu vil det blive taget op, nu vil Kommissionen kigge på det, og nu vil den danske regering rejse det, men der er ikke rigtig sket noget. Så får vi at vide af udenrigsministeren, at nu vil det ske. Men så er det bare, at jeg bliver urolig, for jeg står her med et forslag til Rådets afgørelse – papirerne er fra den 4. november – angående lige præcis spørgsmålet om nye udvidelser af toldunionsaftalen.

Et af de områder, der er meget omtalt, er spørgsmålet om tomater, som lige præcis er et af de områder, som bosætterne er meget interesseret i, og hvor de laver de der numre. I det papir, jeg står med, er der ikke omtalt noget om, at man vil sætte ind over for svindel på det område. Det kan godt være, at det ligger et andet sted, og det glæder jeg mig til at se, men jeg sy-

nes bare, det er besynderligt, at man sidder og laver en brevveksling, som bliver offentliggjort, hvor man fra Kommissionens side overhovedet ikke tager de her spørgsmål op.

Så vil jeg også godt gøre udenrigsministeren opmærksom på, at spørgsmålet om toldunionsaftalen jo ikke bare handler om, hvorvidt nogle bosættervarer så at sige bliver solgt under israelsk flag på EU's marked. Det handler også om, at den aftale helt generelt bygger på, at Israel respekterer demokrati og menneskerettigheder.

Jeg vil godt citere fra art. 2 i aftalen, hvor der står:

»Forbindelserne mellem parterne samt alle bestemmelserne i denne aftale bygger på respekten for menneskerettighederne og de demokratiske principper, som ligger til grund for deres interne og internationale politik, og som udgør et væsentligt element i aftalen.«

Jamen er det respekt for demokrati og menneskerettigheder, når man fortsætter bosættelser på besat område; en besættelse, som er internationalt fordømt? Er det respekt for menneskerettighederne, når man opbygger en mur, som laver bantustans? Er det respekt for demokrati og menneskerettigheder, når man holder tusinder af fanger fængslet uden reel dom? Og når man så frigiver nogle, bl.a. i forlængelse af den køreplan for fred, som udenrigsministeren var involveret i, er det i første omgang voldtægtsforbrydere og andre forbrydere og ikke de politiske fanger.

Er det i overensstemmelse med respekt for menneskerettighederne? Nej, det er det ikke, og derfor er der sat spørgsmålstejn ved grundlaget for denne aftale. Jeg kunne godt tænke mig, at udenrigsministeren klart og tydeligt heroppefra bekræftede: Ja, der er sat spørgsmålstejn ved den aftale, og det må vi diskutere med Israel. Hvis udenrigsministeren siger det heroppefra, så synes jeg, at det vil være en god konklusion på den her debat.

Kl. 12.25

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Ja, men jeg kan stadig væk ikke lave en konflikt.

Til fru Margrete Auken vil jeg sige, at det naturligvis er et problem med de fanger. Derfor nævnte jeg jo også tidligere, at noget af det, der gik galt for Abu Mazen, var, at han ikke fik de fanger tilbage, som han skulle have haft tilbage.

Jeg er vidende om, at man i det israelske kabinet drøfter den fangeudvekslingsaftale, som man er på vej med. Hvad der sker, ved jeg ikke,

for jeg kan ikke vide, hvad der sker på søndag i det israelske kabinet, men der er en fangeudvekslingsaftale på vej. Det vil sige, at Israel ikke får ret meget ud af det, de får tre døde soldater og en fange udleveret, og så kommer der nogle hundrede palæstinensiske fanger ud.

Så omkring Genève, som fru Margrete Auken i sin andenrunde siger må støttes. Jeg har jo hele tiden sagt, at vi støtter det. Vi er jo også indstillet på at støtte dem økonomisk, så de kan arbejde videre med deres fredspan.

Det er jo meget væsentligt, at man ikke opfatter det som et alternativ til road map'en, for får vi for mange forskellige fredspan, så betyder det, at man kan gå ud og lave window shopping, gå rundt og skifte fredspanerne ud; nogle kan lide den ene, og nogle kan lide den anden, og til sidst har man ikke nogen. Derfor skal de supplere hinanden.

Men den skal ikke dikteres, for det er ikke muligt at diktere en fredspan. Derfor har vi bygget køreplanen op som værende tillidsskabende, og så kan man så nå frem til det endelige mål. Og det endelige mål kommer da givetvis til at ligge meget tæt på det. Det ligger jo også meget tæt på det, man forhandlede i Camp David og derefter i Akaba.

Til sidst til hr. Søren Søndergaard om art. 2: Det er fuldstændig rigtigt. Det er jo det gode ved den associeringsaftale, at der er en art. 2, som forpligter Israel til at indgå i en dialog om respekt for menneskerettigheder og demokrati med os. Og det gør vi sandelig også på de årlige møder, som vi har mellem EU og Israel. Her kommer disse emner op.

Så kan man sige, at da det ikke har nogen virkning, og det havde det jo ikke i sommer f.eks., så ophæver vi associeringsrådet. Det synes jeg ikke ville være særligt begavet, for det ville jo være at ophæve et forum for den samtale. Vi har bedre af, at vi har det sted, hvor vi kan tale ud med hinanden, end at vi ikke har stedet.

Vi kan selvfølgelig komme så vidt en skønne dag, at vi siger, at nu er enhver samtale håbløs. Men jeg synes ikke, at det er der, for der er jo altså også igen en bevægelse. Og man må forstå det, som jeg startede min svarrunde med at sige, at der på begge sider er den dybe mangel på tillid. Så hjælper det ikke, at vi også går hoveddrystende væk.

Så til det næste om økonomisk straf, når man nu ikke respekterer tolden: Det har vi også drøftet meget. Der var f.eks. en meget begavet minister, som foreslog, at vi indførte en turistbojkot.

Nu kommer der ikke ret mange turister derned, så det ville ikke være noget værd. Hvis økonomiske sanktioner skulle virke over for Israel, skulle de betyde, at økonomien kunne blive ødelagt igennem sanktioner, men økonomien er ødelagt.

Der er altså ikke nogen af de muligheder. At opsigse det forum, hvor man snakker sammen, ville ikke være begavet, og at opsigse associeringsaftalen med hensyn til det økonomiske ville ikke have nogen virkning, for økonomien er slået i stykker. Hvis det bare var så enkelt, men det er det ikke.

Derfor mener jeg faktisk, at denne EU-Israel-dialog skal fortsætte, at vi skal vise også i praksis, at den præferencetold skal respekteres, så der ikke leveres varer ind under præferencetold, der ikke skulle have været der. Det er det, jeg siger, at det vil vi i Danmark holde meget øje med, og det vil man også i EU.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det er til udenrigsministeren, der nævnte de der par hundrede fanger. Nu vil jeg altså godt igen citere den amerikanske ambassadør, som ifølge mine noter sagde på vores møde, at det ikke var en del af road map, men at Sharon lovede det. Og det er selvfølgelig ikke dem med blod på hænderne, der skulle frigives, men de andre.

Og så sagde han, at der givetvis er flere tusinde af den slags – flere tusinde af den slags og ikke 200. Jeg håber altså meget, at udenrigsministeren vil sige, at det er klart, at vi er der, hvor vi skal have en fjerdedel af dem. Jeg hørte, at ministeren sagde 200. Det kan godt være, at jeg har hørt forkert, og så er det fint, hvis vi er enige, så ministeren går op og siger, at selvfølgelig skal de der flere tusinde sættes fri af Israel. Jeg ved ikke, hvor mange palæstinenserne har at frigive, men jeg kunne forstå, at her var der altså heller ikke ret meget at komme med.

Det skulle meget gerne være sådan, at vi fik klare tilkendegivelser, uden at ministeren skal blive fortørnet over, at jeg åbenbart har hørt forkert, da jeg før hørte tallet 200.

Kl. 12.30

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Hvis fru Margrete Auken ville høre efter, før hun reagerede, så ville hun have hørt, at jeg sagde, at det, man forhandler om i denne udviklingsaftale, det, man forhandler om nu – det var

dér, jeg gav tallet – ikke er 2.000, det antal, man forhandler om, er nogle hundrede. Jeg sagde ikke noget om, hvorvidt der er flere tusind, der er fanger.

Fru Margrete Auken kan komme herop 10 gange, hvis hun vil, og 100 gange; hun kan ikke lave om på den kendsgerning, at der forhandles imellem israelerne og palæstinenserne, og det kan jeg heller ikke.

Det antal fanger, der skal ud, er selvfølgelig de fanger, der *bør* ud i forbindelse med en fredsskabende virksomhed, og ikke dem med blod på hænderne naturligvis, men jeg har ikke tal på det. Jeg har ikke tal på, hvem der er hvem. Det, jeg oplyste, var rent faktisk, at man forhandler om nogle hundreder, mod at Israel får tre døde soldater og én fange ud.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jamen altså uanset hvordan, så kan det jo ikke nytte noget; palæstinenserne har jo ikke andet at handle med. Det tal, jeg nævner, er det tal, der kom frem flere gange, da vi var der, og de flere tusind, der blev nævnt af den amerikanske ambassadør, var i underkanten af det tal, vi fik officielt dernede.

Altså hvis der skal være tillidsskabende foranstaltninger her, så kan det da ikke nytte noget, at vi siger, at vi ikke kan blande os i, at et land, vi i øvrigt støtter, har interneret – endda ubekendte steder – mange tusind mennesker. Der er adskillige af UNWRA's medarbejdere, som er der også. Man kan ikke få oplysninger om det.

Det er da ikke nok bare at sige, at fordi palæstinenserne er i en situation, så de højest kan forhandle om et par hundrede, så er vi tilfredse med det. Det var man ikke tilfreds med, da road map'en stadig væk var i live. Det er man forhåbentlig heller ikke tilfreds med nu.

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jamen jeg synes da også, vi skal blive her hele dagen for at diskutere det samme og sige det samme til hinanden hele tiden; det synes jeg da er fint.

Jeg vil gerne gentage, at den oplysning, jeg gav, var, at man for øjeblikket forhandler om nogle hundrede; det var en ren-faktuel oplysning. Det andet er, at jeg ikke kender det eksakte antal på, hvor mange tusind der er.

Som jeg sagde tidligere, hvis fru Margrete Auken havde hørt efter, da jeg gav et svar til hr.

Søren Søndergaard: Man burde have respekteret Abu Mazens muligheder ved at have leveret fanger tilbage, sådan som det også var forventet, og dér forspildte man en chance. Så vore synspunkt på den sag er da vist ganske kendt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er der ikke flere, der får ordet; der er ikke flere, der har bedt om det.

Afstemningen om det fremsatte forslag til vedtagelse vil som tidligere meddelt først finde sted på tirsdag den 11. november 2003.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 16:

Forslag til folketingsbeslutning om en miljølov for børn (sikkerhed og sundhed for børn i daginstitutioner m.v.).

Af Line Barfod (EL) m.fl.

(Fremsat 22/10 2003).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Henriette Kjær):

Som der står i bemærkningerne til beslutningsforslaget, har Folketinget mange gange i de senere år behandlet beslutningsforslag om et sundt og sikkert miljø for børn i daginstitutioner, og forslagene er blevet afvist.

Derfor kan det vel næppe heller overraske, at regeringen også denne gang må afvise forslaget. Der er ikke sket noget, siden vi sidst behandlede forslaget, der giver anledning til at ændre holdning.

Regeringen vil naturligvis ikke afvise, at det skal være sikkert og sundt at være i en daginstitution og i skolefritidsordningerne, det kan vi alle bakke op om, men vi mener ikke, at det skal ske ved at samle en masse forskellige regler i én lov. Jeg tror, vi kan risikere at miste noget af den faglighed og viden, som er forankret i de forskellige sektorområder allerede i dag. Der sidder jo eksperter, der hver især arbejder med de forskellige områder, og jeg er simpelt hen bange

for, at vi ikke vil kunne drage nytte af den viden, hvis vi samler det i én lov f.eks. under Socialministeriet.

Jeg vil derimod gerne tage initiativ til at få ajourført og udbygget den pjece, som Socialministeriet udgav i 1998 om miljøregler for børn. På den måde kan vi give medarbejdere og forældre et godt overblik over de mange regler og retningslinjer, der findes – og der er mange, det er jeg helt enig i.

Til forslaget om at opstille og lovfæste yderligere regler om sikkerhed og sundhed i alle typer af institutioner vil jeg sige, at ansvaret for, at institutionerne er i orden, og at de overordnede rammer i lovgivningen overholdes, ligger lokalt hos kommunerne.

Kl. 12.35

Det er regeringens holdning, at det fortsat skal være kommunerne, der fastlægger det lokale serviceniveau nærmere, at det er kommunerne, der skal sikre et ordentligt miljø i daginstitutioner og i skolefritidsordninger, at finansieringen af det ikke skal ske gennem en særlig statslig pulje, og at ansvaret for tilsyn med institutionerne fortsat skal ligge hos kommunerne.

Kommunerne og institutionerne kan hente støtte i en række vejledninger og andet støttemateriale, der uddyber de lovgivningsmæssige rammer om sundhed og sikkerhed i institutionerne.

Det er mit generelle indtryk, at kommunerne tager deres tilsynsforpligtelse alvorligt. Regeringen er ikke tilhænger af generelt at flytte kommunernes tilsynsforpligtelse til embedslægerne.

Så vil jeg sige, at jeg ikke ser problemer i, at forældrebestyrelserne tager spørgsmål om miljøforholdene i dagtilbuddene op i en dialog med lederen af institutionen eller med de relevante kontaktpersoner i kommunerne. Det mener jeg kan ske uden lovinitiativer.

Endelig kan jeg tilføje, at Kommunernes Landsforening i høj grad bakker op om, at sikkerhed og sundhed for børnene i daginstitutioner og skolefritidsordninger er et vigtigt område, som kommunerne skal være bevidst om og følge op på.

Afrundende kan jeg kun gentage, at vi ikke støtter forslaget.

(Kort bemærkning).

Line Barfod (EL):

Når vi bliver ved med at genfremsætte forslaget, er det jo, fordi der bliver ved med at være problemer.